

Woonlastenonderzoek 2023

Woonlasten, betaalbaarheidsrisico en energiarmonde onder de bewoners van de gemeente Westerkwartier

In opdracht van:
Gemeente Westerkwartier

Plaats, datum:
Rotterdam, 25 januari 2024

Springco
urban analytics

In samenwerking met:

HIEMSTRA & DE VRIES

i&o
research

Managementsamenvatting

In 2018 is er in de gemeente Westerkwartier een onderzoek uitgevoerd naar de woonlasten en het betaalbaarheidsrisico van de bewoners. Nu, in 2023, zien we dat de lasten voor huishoudens flink zijn toegenomen door de hogere (energie)prijzen. De gemeente Westerkwartier wil daarom graag een actualisatie van het onderzoek uit 2018. Daarbij is er nu ook de vraag om te onderzoeken hoeveel huishoudens te maken hebben met energiearmoede. Anders dan in 2018 verkrijgen we de kwantitatieve resultaten van dit onderzoek niet op basis van een enquête, maar door middel van een data-analyse op basis van CBS-Microdata.

Woonlasten

De maandelijkse woonlasten zijn sinds 2018 met gemiddeld 19% toegenomen. Bij huurders van een corporatiewoning is dit minder, hier is een toename van circa 15% zichtbaar. De stijging van woonlasten wordt voor een groot deel veroorzaakt door de toegenomen energieprijzen. De inkomens van de bewoners in de gemeente zijn vanaf 2018 met 20-22% toegenomen. Dit heeft ertoe geleid dat het aandeel van het inkomen dat men kwijt is aan woonlasten licht afneemt. Tot 2020 liep ook het deel van het inkomen dat men aan energielasten uitgeeft af. Tussen 2020 en 2023 is dit echter toegenomen door de stijging in energieprijzen. Concluderend, wonen in het Westerkwartier is sinds 2018 gemiddeld genomen wat betaalbaarder geworden door relatief kleine stijging van huur en hypotheeklasten en door verhoging van het inkomen. Door de toename van energielasten is dit voor de bewoners echter niet altijd merkbaar.

Betaalbaarheidsrisico

We spreken van een betaalbaarheidsrisico als de (theoretische) uitgaven van een huishouden hoger zijn dan het inkomen. Tot 2020 nam het percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico af. Het betaalbaarheidsrisico is de laatste jaren echter toegenomen. Dit komt deels door de hogere energieprijzen. In 2023 heeft circa 14% van de huishoudens in het Westerkwartier een betaalbaarheidsrisico.

Met name bewoners van particuliere en corporatie huurwoningen hebben vaak een risico. De doelgroepen die het vaakst een risico lopen zijn gezinnen in sociale huurwoningen (43%) en alleenstaanden in vrije sector huurwoningen (38%). Huishoudens met een uitkering als voornaamste inkomensbron hebben ook relatief vaak een betaalbaarheidsrisico (41%). Zowel in huur- als in koopwoningen zijn er procentueel meer huishoudens met een betaalbaarheidsrisico in het duurdere segment. Dit betreffen vaak grotere woningen waarin gezinnen wonen met hogere woon- en leeflasten.

Energiearmoede

Energiearmoede speelt bij huishoudens met een laag inkomen, hoge energielasten en/of een woning met een slecht energielabel. In 2023 heeft 10% van de huishoudens in het Westerkwartier te maken met energiearmoede. 4% hiervan woont in een woning met een goed energielabel (A, B of C). De overige 6% woont in een woning met label D of slechter.

In corporatie huurwoningen is het percentage huishoudens met energiearmoede hoger, namelijk 24%. Hoewel de woningen vaak een betere energetische kwaliteit hebben, wonen hier vaker huishoudens met een laag inkomen. Gezinnen en alleenstaanden in een sociale huurwoning hebben het vaakst

energiearmoede. Daarnaast zien we dat energiearmoede vaker speelt bij ouderen dan bij jongeren. Anders dan bij het betaalbaarheidsrisico speelt energiearmoede juist vaker bij de woningen in het goedkopere segment. Hier wonen vaker huishoudens met een lager inkomen. Daarnaast is de kwaliteit van deze woningen vaak slechter.

Beleving

Als aanvulling op het datagedreven onderzoek is een korte enquête verstuurd naar 7500 bewoners in de gemeente. 32% van deze bewoners heeft hierop gereageerd.

Meer dan de helft van de respondenten vindt de woonlasten passend bij het inkomen en de woningkwaliteit (circa 55%). Onder huurders is dit percentage lager, slechts 36% vindt de woonlasten passend. Met name door slecht onderhoud en verouderde isolatie beoordelen respondenten de lasten als 'niet passend'.

44% van de respondenten geeft aan te besparen om de vaste lasten te kunnen betalen. Veelgenoemde besparingsposten zijn: energieverbruik, vakantie en uitjes, kleding, abonnementen en lidmaatschappen. 7% van de respondenten zegt zich vaak tot zeer vaak zorgen te maken over het betalen van de vaste lasten, onder huurders is dit percentage twee keer zo hoog. Opvallend is dat er een aantal respondenten bespaart zonder dat ze zich zorgen maken. 4% van de respondenten zouden graag financiële hulp ontvangen, maar ontvangen dat op het moment nog niet. De vraag uit zich met name in de behoefte naar persoonlijk advies en ondersteuning vanuit de gemeente.

Aanbevelingen

Hiemstra & de Vries heeft een inventarisatie gedaan van de maatregelen die momenteel in het Westerkwartier worden getroffen. Er wordt geconcludeerd dat de gemeente, woningcorporaties en inwoners al erg veel doen op het gebied van armoedebestrijding. Om de maatregelen beter aan te laten sluiten is belangrijk om deze te richten op de doelgroepen die daar het meeste baat bij hebben, zoals naar voren komt uit het datagedreven onderzoek.

Aan de hand van de resultaten van de inventarisatie en de conclusies van het onderzoek komen ze tot de volgende aanbevelingen:

- Zorg voor gemeentebrede sturing op het thema armoede.
- Breng lokale uitvoerders en ambassadeurs samen in een actieoverleg.
- Onderzoek en monitor of wat jullie doen goed genoeg is, en zo niet, het instrumentarium aanpassen.
- Vul het lokale instrumentarium waar gewenst aan met voorbeelden uit andere regio's.
- Ga intensief aan de slag met het vergroten van het bereik van je instrumenten voor de doelgroepen die daar het meeste baat bij hebben.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	2
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Vraagstelling en doel	5
1.3 Gebruikte data	6
1.4 Leeswijzer	6
2. Ontwikkelingen van 2018 tot nu	7
2.1 Inflatie, stijging energieprijzen en koopkrachtpakket	7
2.2 Verandering besteedbaar inkomen	8
3. Inkomen en woonlasten	10
3.1 Inkomen van bewoners	10
3.2 Woonlasten 2018, 2020 en nu	11
3.3 Woonlasten naar huishoudkenmerken	13
3.4 Woonlasten op kaart	14
4. Betaalbaarheidsrisico	16
4.1 Methode	16
4.2 Betaalbaarheidsrisico in 2018, 2020 en nu	17
4.3 Betaalbaarheidsrisico naar huishoud- en woningkenmerken	18
4.4 Betaalbaarheidsrisico op kaart	20
5. Energiearmoede	21
5.1 Methode	21
5.2 Energiearmoede in 2020 en nu	22
5.3 Energiearmoede naar huishoud- en woningkenmerken	22
Energiearmoede op kaart	26
6. Belevingsonderzoek	27
6.1 Respons, weging en betrouwbaarheid	27
6.2 Achtergrond respondenten	28
6.3 Beleving woonlasten	28
7. Aanbevelingen en adviezen	32
Terugkoppeling werksessie	32
Conclusies	35
Appendix 1 Aanvullende tabellen	37
1.1 Woonlasten per CBS-buurt	37
1.2 Betaalbaarheidsrisico en energiearmoede naar wijk en (samengevoegde) buurt	40
Appendix 2 Aanvullende tabellen belevingsonderzoek	41
2.1 Achtergrond respondenten	41
2.2 Beleving woonlasten	42
Appendix 3 Begrippenlijst	44
Appendix 4 Bronvermelding	45
Gebruikte datasets	45
Gebruikte bronnen	45

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2018 hebben de vier gemeentes die nu de gemeente Westerkwartier vormen, samen met de lokale woningcorporaties, onderzoek laten uitvoeren naar de woonlasten en het betaalbaarheidsrisico van hun bewoners. Er is afgesproken dit onderzoek na enkele jaren te herhalen, om de woonlasten goed te kunnen monitoren. Het onderzoek van 2018 heeft waardevolle informatie geleverd over de financiële situatie van bewoners in het Westerkwartier. Op basis van de resultaten zijn er verschillende maatregelen voorgesteld om bewoners met te hoge woonlasten en betaalbaarheidsrisico's te helpen.

Nu, in 2023, zien we de lasten voor huishoudens flink toenemen door de hogere (energie)prijzen en inflatie. Dit zorgt voor een nieuwe uitdaging. Huishoudens met hoge energielasten en lage inkomens krijgen steeds vaker te maken met (energie)armoede. In het ergste geval betekent dat dat mensen moeten kiezen tussen warmte of andere primaire levensbehoeften. Dit komt hun participatie in de samenleving niet ten goede. Onderzoek heeft ook aangetoond dat armoede kan leiden tot fysieke en mentale gezondheidsproblematiek.

Gemeentes, woningcorporaties en overheidsinstanties zijn bezig met het invoeren van instrumenten om de lasten laag te houden. Zo heeft de Nederlandse overheid in 2023 het pakket aan maatregelen opgesteld om de koopkracht van huishoudens te verhogen. Als deel van dit pakket aan maatregelen is in januari 2023 het energieplafond in werking getreden, in juli 2023 kreeg een deel van de huishoudens in een sociale huurwoning eenmalig een huurverlaging.

1.2 Vraagstelling en doel

De gemeente Westerkwartier wil graag een actualisatie van het eerdere onderzoek wat betreft de woonlasten en betaalbaarheidsrisico's. Daarnaast ligt de vraag hoeveel huishoudens te maken hebben met energiearmoede en welke doelgroepen dit treft. Anders dan in 2018 verkrijgen we de kwantitatieve resultaten van dit onderzoek niet op basis van een enquête, maar door middel van data-analyse. Naast het kwalitatieve dataonderzoek is er door middel van een kleinschaligere enquête gevraagd naar de beleving van bewoners. Het doel van dit onderzoek is het analyseren en in kaart brengen van:

Woonlasten: De woonlasten vormen een overzicht van de gemiddelde huur of hypotheek, eventuele servicekosten, energielasten, gemeentelijke heffingen en waterschapsbelasting die een huishouden betaalt. De lasten worden zowel absoluut als ten opzichte van het inkomen geanalyseerd.

Betaalbaarheidsrisico: Het betaalbaarheidsrisico is de uitkomst van de vergelijking tussen het totale besteedbare inkomen en de geschatte maandelijkse lasten. Het inkomen bestaat uit het loon, uitkeringen en de toeslagen die een huishouden ontvangt. De lasten betreffen alle woonlasten, overige vaste lasten, huishoudelijke lasten, reserveringsuitgaven en uitgaven rondom sociale participatie.

Energiearmoede: Energiearmoede speelt bij huishoudens met een laag inkomen, hoge energielasten en/of een slechte woningkwaliteit. We hanteren in dit onderzoek een vergelijkbare methode als landelijk door onderzoeksbureau TNO en CBS wordt gebruikt (TNO, 2023) (CBS, 2023).

Beleving van de bewoners: Door middel van een enquête vragen we bewoners hoe zij zelf hun woonlasten ervaren, of deze passend zijn bij hun inkomen en de kwaliteit van de woning.

We onderzoeken hoe de situatie is onder verschillende doelgroepen, leeftijden, woningtypes en prijssegmenten. Ook kijken we naar de verschillen tussen de woonplaatsen binnen de gemeente.

Ten slotte inventariseert Hiemstra & de Vries welke maatregelen in het Westerkwartier al genomen zijn om huishoudens te helpen met een betaalbaarheidsrisico of energiearmoede. Op basis van de resultaten van deze inventarisatie en de conclusies van het onderzoek worden nieuwe maatregelen voorgesteld.

1.3 Gebruikte data

Voor het analyseren van de woonlasten, betaalbaarheidsrisico en energiearmoede maken we gebruik van CBS-Microdata. Dit laat grotendeels feitelijke informatie zien op huishoudniveau. Deze data geven ons de mogelijkheid om dit onderzoek zo accuraat mogelijk uit te voeren. Daarnaast hebben we van Wold & Waard en Wierden en Borgen gegevens ontvangen over hun bezit, de woningtypes, energielabels en huurprijzen. Deze informatie koppelen we aan CBS-Microdata. Zo krijgen we een goed totaalbeeld van de levensfase, samenstelling, het inkomen en de uitgaven van ieder huishouden.

Belangrijk om te noemen is dat we in dit onderzoek alleen kijken naar zelfstandige woningen. Zorgwoningen zijn bijvoorbeeld niet meegenomen. Daarnaast missen er in Microdata altijd wat gegevens, denk bijvoorbeeld aan nieuwbouwwoningen. Hierdoor is het aantal huishoudens dat in het onderzoek is meegenomen iets lager dan in werkelijkheid in de gemeente (26.617 huishoudens in 2021). In dit onderzoek zijn er 24.432 huishoudens meegenomen voor de onderdelen woonlasten en betaalbaarheidsrisico. Voor het onderwerp energiearmoede worden 26.499 huishoudens meegenomen. Omdat hier minder variabelen voor nodig zijn, is er een kleiner aantal huishoudens waar waardes missen.

Peildatum en indexatie

De informatie van CBS-Microdata loopt altijd enkele jaren achter op het heden. De meeste recente informatie die beschikbaar is in de Microdata-omgeving is van 2021. Juist omdat er tussen 2021 en nu veel interessante veranderingen hebben plaatsgevonden, hebben we de informatie geïndexeerd naar het heden. Om de situatie van 2023 zo accuraat mogelijk weer te geven hebben we voor de indexatie gebruik gemaakt van regionale inkomens- en toeslagenstijgingen, inflatie en actuele energieprijzen. Op deze manier komen we tot een onderbouwde benadering van de huidige situatie. Het kan zijn dat er desondanks door tussentijdse verhuizingen of individuele gedragsveranderingen kleine afwijkingen ontstaan tot de werkelijkheid. De resultaten in dit onderzoek zullen grotendeels de huidige situatie weergeven. Indien relevant laten we ook de veranderingen zien tussen 2018 en nu.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport is opgebouwd uit zeven hoofdstukken, waarvan deze inleiding de eerste is. Het tweede hoofdstuk laat de landelijke en lokale ontwikkelingen zien die sinds 2018 hebben plaatsgevonden en impact hebben op de woonlasten van huishoudens. Het derde hoofdstuk betreft de analyse van de woonlasten van huishoudens in de gemeente Westerkwartier. We kijken naar het inkomen en woonlasten in de huidige situatie en in vergelijking met het onderzoek in 2018.

Hoofdstuk vier en vijf bevatten de resultaten van het onderzoek naar betaalbaarheidsrisico en energiearmoede. Voor beide onderwerpen zijn uitsplitsingen gemaakt naar huishoudkenmerken, woningkenmerken en woonplaatsen. De resultaten van het onderzoek naar betaalbaarheidsrisico vergelijken we met de situatie in 2018.

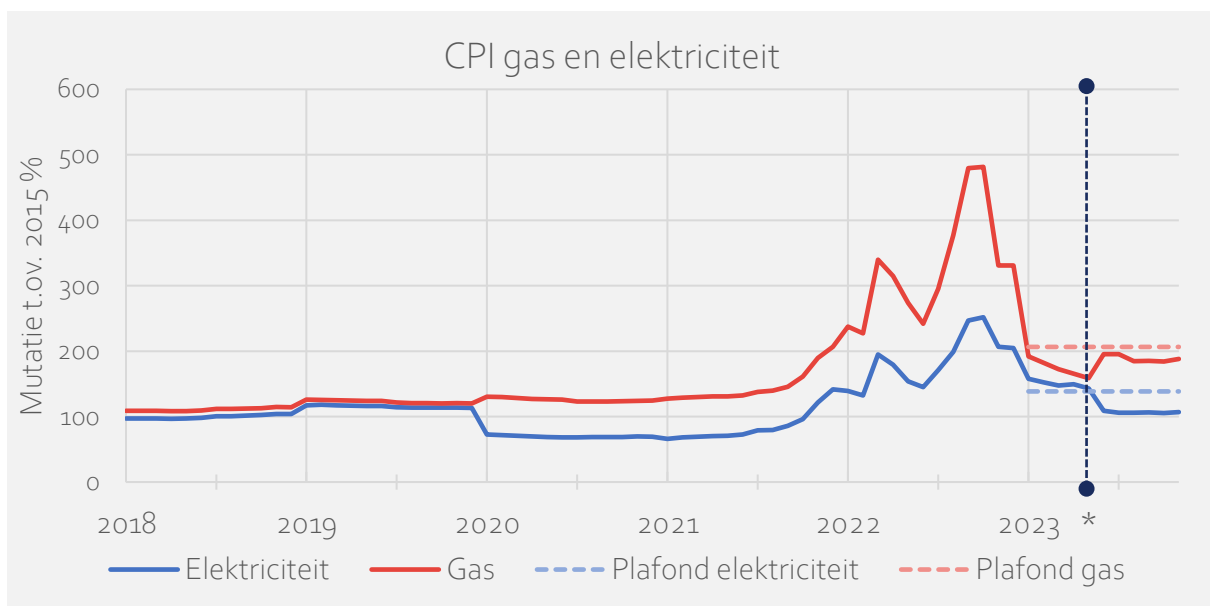
Hoofdstuk zes laat de resultaten zien van het belevingsonderzoek. Door middel van een enquête zijn bewoners gevraagd naar hoe zij hun woonlasten beleven. Het laatste hoofdstuk betreft de adviezen van Hiemstra & de Vries om de bewoners zo goed mogelijk hulp te bieden op het gebied van woonlasten en inkomen.

2. Ontwikkelingen van 2018 tot nu

Sinds 2018 hebben er landelijk flink wat veranderingen plaatsgevonden die invloed hebben op de woonlasten. In dit hoofdstuk lichten we toe wat deze veranderingen zijn op landelijk niveau. De invloed die dit heeft op de bewoners van het Westerkwartier komen in hoofdstuk 3 aan bod.

2.1 Inflatie, stijging energieprijzen en koopkrachtpakket

Eind 2021 begon er een flinke stijging van energieprijzen. Waar je in 2020 nog gemiddeld €0.83 per kubieke meter gas betaalde, liep dat als snel op naar meer dan €2. Tijdens de piek in oktober 2022 was de marktprijs €3.27 per kubieke meter aardgas. Het aflopen van vaste energiecontracten zorgde er daarnaast voor dat men vaak de actuele marktprijs betaalde, welke flink kon schommelen.

Figuur 2.1 Verandering gemiddelde energieprijzen gas en elektra. Bron: CBS (2023)

*Na mei '23 is er door het CBS een verandering in de rekenmethode toegepast waardoor de cijfers niet goed met elkaar te vergelijken zijn.

Begin 2023 trad het prijsplafond in werking, wat ervoor zorgt dat huishoudens tot een bepaalde hoeveelheid een verlaagd tarief betalen voor gas en elektra. In de loop van 2023 zien we dat energieleveranciers weer veel lagere prijzen kunnen bieden, die soms zelfs onder het prijsplafond uitkomen. Toch zijn deze prijzen nog een stuk hoger dan in 2020, wat voor veel huishoudens problemen met betaalbaarheid met zich mee kan brengen.

Naast de stijging van energieprijzen kregen huishoudens in Nederland gelijktijdig te maken met inflatie. Halverwege 2022 waren consumentengoederen en diensten meer dan 14% duurder dan een jaar eerder (CBS, 2023). Hoewel de inflatie nu, eind 2023, erg is afgenomen, zijn de prijzen voor consumenten nog steeds flink hoger dan twee jaar geleden.

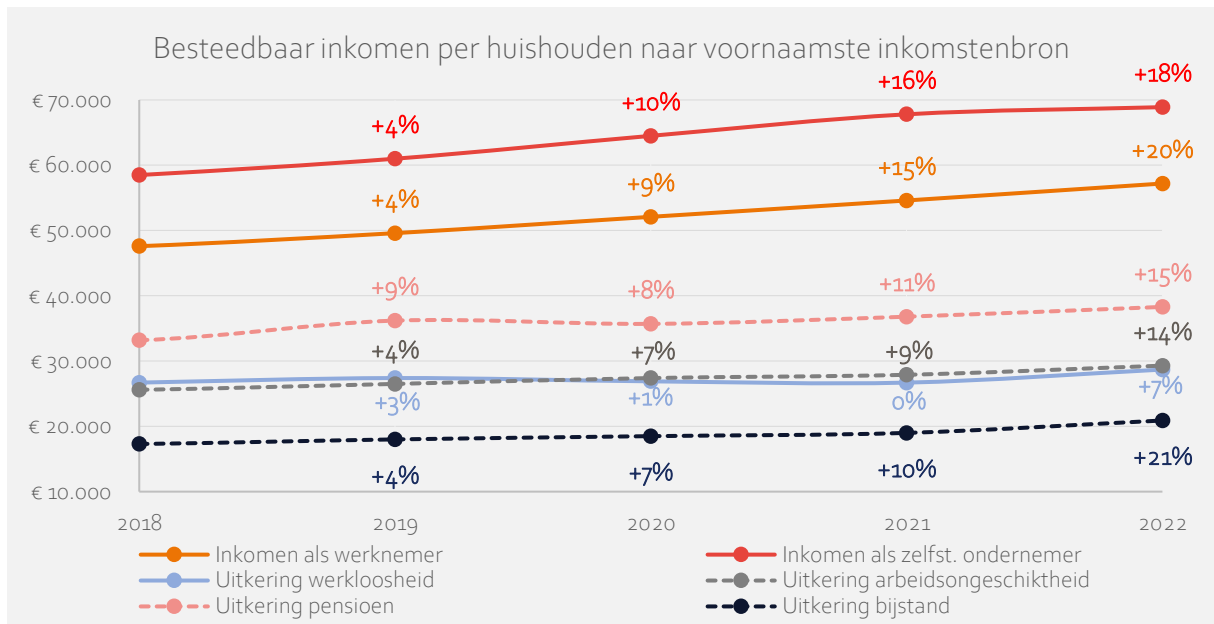
Koopkrachtpakket en huurverlaging

Om deze toenemende lasten en daarmee verminderde koopkracht tegen te gaan is de overheid op Prinsjesdag 2022 gekomen met een pakket aan maatregelen (Ministerie van Financiën, 2022). Dit koopkrachtpakket betreft maatregelen zoals een toename van de huur- en zorgtoeslag, een toename van de hoogte van het minimumloon en de hoogte van uitkeringen en een afname van inkomstenbelasting. Het energieprijzplafond dat van kracht was in het gehele jaar 2023 vormde ook onderdeel van dit pakket aan maatregelen.

Ten slotte is er een wetsvoorstel aangenomen voor het verlagen van huren van huishoudens met een laag inkomen. Vanaf 1 juli 2023 hadden huishoudens met een inkomen onder 120% van sociaal minimum en die op 1 maart 2023 een huurcontract hadden met een huur hoger dan €575 recht op een eenmalige huurverlaging. Hun huur werd verlaagd tot €575 per maand.

2.2 Verandering besteedbaar inkomen

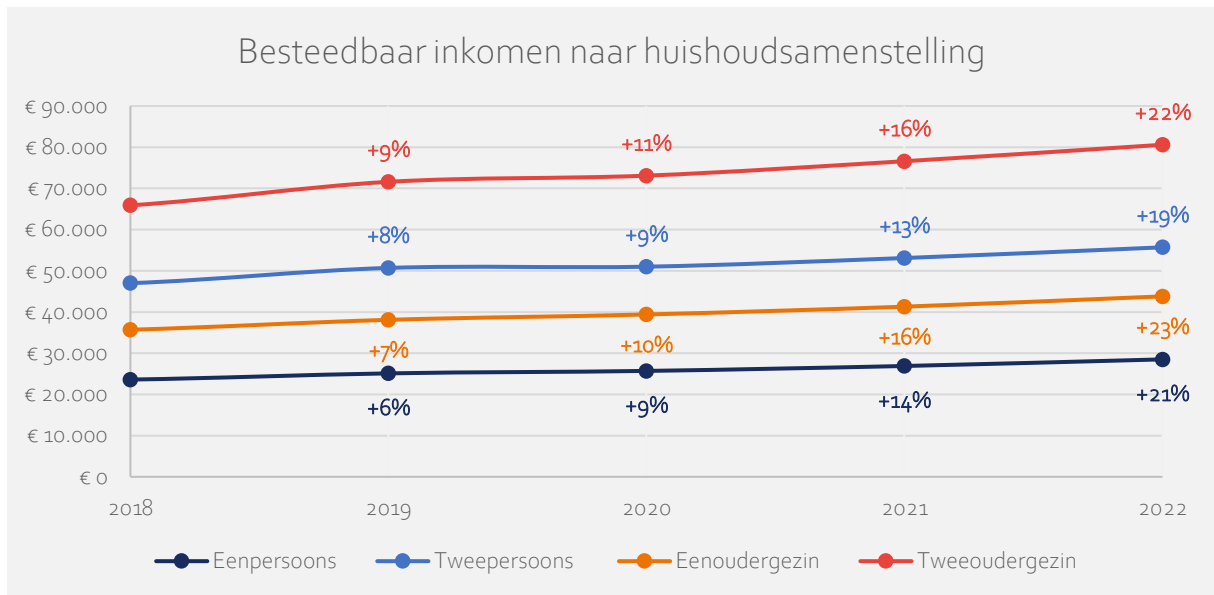
In Nederland is het besteedbaar inkomen van een huishouden tussen 2018 en 2022 gemiddeld met 20% gestegen, van €42.500 naar €50.900 per jaar. De onderstaande grafieken laten de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen zien naar inkomstenbron en huishoudsamenstelling.

Figuur 2.2 Ontwikkeling landelijk gemiddeld besteedbaar inkomen naar voornaamste inkomstenbron. Bron: CBS (2022). Omdat de gegevens van het CBS maar tot 2022 lopen kunnen we nog geen uitspraak doen over het effect van het koopkrachtpakket op het besteedbaar inkomen.

De mate van inkomensgroei is niet voor alle huishoudens gelijk. In figuur 2.2 zien we dat met name huishoudens die inkomen ontvangen uit loon als werknemer of ondernemer een toename van inkomsten hebben doorgemaakt. Huishoudens die inkomen ontvangen uit uitkeringen hebben gemiddeld een lagere stijging van het inkomen gehad. Zo is het inkomen van iemand die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt met slechts 14% gestegen sinds 2018.

Als we kijken naar de inkomens in relatie tot productprijzen, oftewel de koopkracht, zien we dat huishoudens die een bijstandsuitkering ontvangen in 2022 gemiddeld een stijging van koopkracht ervaren. Daarentegen ervaren huishoudens die een AOW-uitkering, werkloosheidsuitkering of arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen in 2022 gemiddeld een daling van koopkracht.

Figuur 2.3 Ontwikkeling landelijk gemiddeld besteedbaar inkomen naar huishoudsamenstelling. Bron: CBS (2022)

Figuur 2.3 toont aan van welke types huishoudens het inkomen het meeste is toegenomen. De een- en tweeoudergezinnen hebben sinds 2018 gemiddeld 22-23% meer besteedbaar inkomen. Voor een- of tweepersoonshuishoudens ligt dit lager, rond 20%.

3. Inkomen en woonlasten

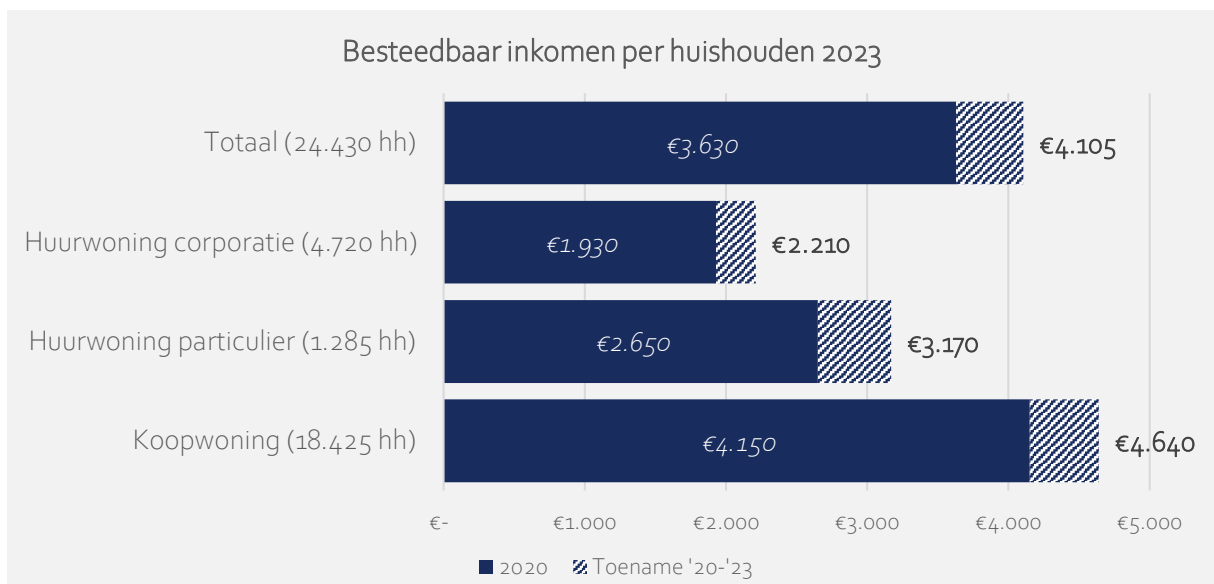
3.1 Inkomen van bewoners

Figuur 3.1 laat het besteedbaar inkomen zien van de huishoudens in de gemeente Westerkwartier, uitgesplitst naar woningeigendom. Het besteedbaar inkomen bestaat uit het netto-inkomen uit loon, ontvangen uitkeringen en ontvangen toeslagen. Het gemiddelde besteedbaar inkomen van de 24.400 huishoudens die in dit onderzoek zijn meegenomen is in 2023 circa €4.100 per maand. Landelijke cijfers van 2023 zijn nog niet bekend. In 2020 was het besteedbaar inkomen van een huishouden in Westerkwartier nog 13% lager, met €3.630. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde in dezelfde periode. Vergeleken met het gemiddelde in de provincie is het inkomen van bewoners van Westerkwartier juist hoger.

Van alle 24.430 huishoudens die zijn meegenomen in dit onderzoek woont een kleine 20% in een huurwoning van een woningcorporatie en nog eens 5% in een particuliere huurwoning. Het besteedbaar inkomen van huishoudens in deze twee groepen is €2.415 per maand. Dit is €270 per maand minder dan het landelijk gemiddelde in vergelijkingsjaar 2020.

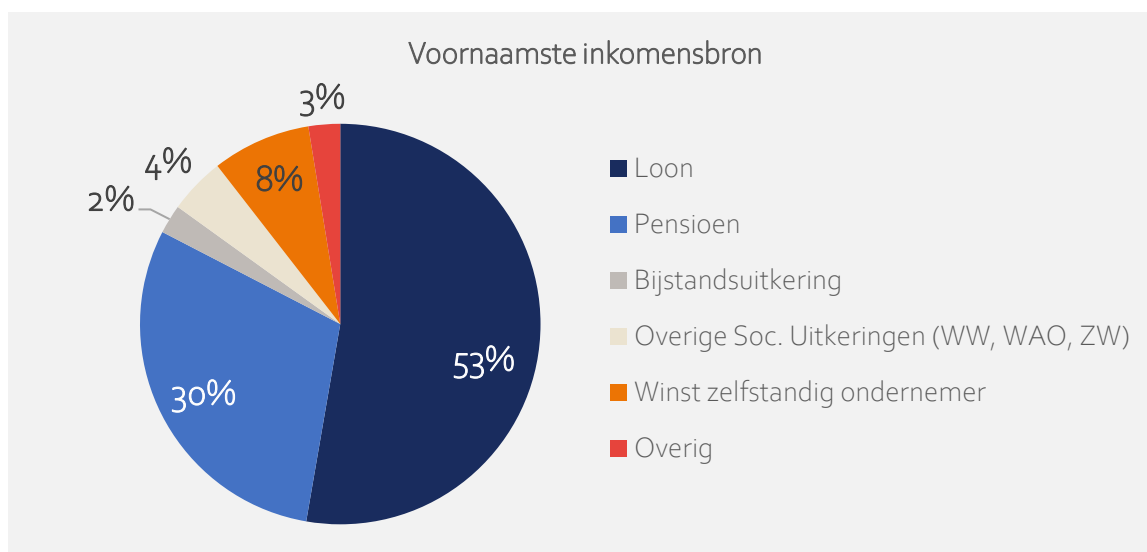
Verreweg de grootste groep huishoudens in Westerkwartier woont in een koopwoning (75%). Deze groep kent met €4.640 het hoogste besteedbaar inkomen. Landelijk ligt dit getal echter ruim €800 per maand hoger, in vergelijkingsjaar 2020.

Hoewel het inkomen in de gemeente gemiddeld lager is dan landelijk, is het percentage huishoudens met een laag inkomen juist minder. In de gemeente Westerkwartier verdient een kleine 9% van de bewoners minder dan 120% van het sociaal minimum, landelijk is dit ruim 12%.

Figuur 3.1 Gemiddeld maandelijks besteedbaar inkomen per huishouden. Bron: CBS-Microdata ('20/'21, doorvoorspelling naar 2023)

In figuur 3.2 is zichtbaar wat de inkomensbron is van de bewoners in de gemeente binnen dit onderzoek. De grootste groep krijgt hun inkomen uit loon (53%) of een pensioenuitkering (30%). Daarnaast ontvangt 8% inkomen als zelfstandig ondernemer. 2% van de bewoners ontvangt een bijstandsuitkering als voornaamste inkomstenbron en nog eens 4% een andere vorm van sociale uitkering.

Figuur 3.2 Verdeling inkomensbron onder bewoners. Bron: CBS Microdata (2021)

3.2 Woonlasten 2018, 2020 en nu

Tabel 3.1 geeft het gemiddelde besteedbaar inkomen en de gemiddelde woonlasten per jaar weer van de bewoners van de gemeente Westerkwartier. In deze tabel maken we de vergelijking tussen het eerdere woonlastenonderzoek uit 2018 en de cijfers van 2020 en 2023 die we in dit onderzoek bekijken. Het eerdere woonlastenonderzoek is gedaan op basis van een enquête, daarnaast zijn er ook net wat andere definities gebruikt dan in dat onderzoek gehanteerd worden, dit kan zorgen voor afwijkingen.

Tabel 3.1 Woonlasten in de afgelopen jaren (*o.b.v. voorgaand onderzoek d.m.v. enquête). Bron: KAW (2018), CBS-Microdata (2020), Wold & Waard/Wierden en Borgen (2023), COELO (2023). Grijs vakken geven aan dat deze informatie mist in het rapport van 2018, indien mogelijk is deze informatie aangevuld met de 'Lokale Monitor Lasten' (CBS/ABF, 2018, 2020).

	Jaartal	Aantal huishoudens	Besteedbaar inkomen	Huur + servicekosten	Hypotheek + VvE	Energie	Water	Lokale heffingen	Totale woonlasten	Verandering
Huurwoning corporatie	2018*	4.980	€ 1.816	€ 485	n.v.t.	€ 135		€ 40	€ 660	
	2020	5.015	€ 1.930	€ 535	n.v.t.	€ 110	€ 10	€ 30	€ 685	+4%
	2023	4.720	€ 2.210	€ 555	n.v.t.	€ 165	€ 10	€ 30	€ 760	+11%
Huurwoning particulier	2018	1.330	€ 2.660		n.v.t.	€ 156				
	2020	1.335	€ 2.820	€ 645	n.v.t.	€ 150	€ 10	€ 35	€ 840	
	2023	1.285	€ 3.170	€ 640	n.v.t.	€ 225	€ 10	€ 35	€ 910	+8%
Koopwoning	2018*	17.345	€ 3.850	n.v.t.	€ 495	€ 190		€ 80	€ 765	
	2020	18.225	€ 4.150	n.v.t.	€ 600	€ 155	€ 15	€ 60	€ 830	+8%
	2023	18.425	€ 4.640	n.v.t.	€ 615	€ 230	€ 15	€ 60	€ 920	+11%

Toelichting tabel: Het besteedbaar inkomen bestaat uit het netto-inkomen uit loon en uitkeringen plus alle toeslagen die iemand ontvangt. De totale woonlasten zijn een optelsom van de huur + servicekosten, de hypotheeklasten, de energielasten, waterlasten en lokale heffingen die een huishouden per maand betaalt. De energielasten bestaan uit de totale lasten van gas, elektra en warmte, inclusief eventuele saldering bij zonnepanelen.

Sinds het onderzoek in 2018 loopt het gemiddelde inkomen van huishoudens geleidelijk aan op. Tussen 2018 en 2023 is het inkomen van een huurder van een corporatiewoning toegenomen met 22%. De woonlasten zijn in diezelfde tijd gestegen met 15%. Huurders van particuliere huurwoningen hebben gemiddeld een inkomensstijging van 19% meegemaakt. De woonlasten van 2018 zijn voor deze bewoners niet bekend, maar vanaf 2020 zijn deze met 8% gestegen, terwijl het inkomen in diezelfde periode met 12% stijgt. Het inkomen van woningeigenaren is met gemiddeld 20% gestegen, terwijl de woonlasten met 19% stijgen. Deze stijging in inkomens is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (+22% voor huurders, +19% voor woningeigenaren, hoofdstuk 2.2).

Opvallend is dat de gemiddelde energielasten tussen 2018 en 2020 afnemen. Dit kan meerdere verklaringen hebben. Ten eerste zijn woningen verduurzaamd en hebben ze zonnepanelen gekregen, waardoor het verbruik van woningen lager is geworden. Ten tweede kan er hier een verschil in methode zijn. De energielasten zoals beschikbaar in CBS-Microdata houden rekening met saldering en teruglevering voor huishoudens met zonnepanelen. Omdat het vorige onderzoek een enquête betreft kan dit door de respondenten anders worden geïnterpreteerd. Woningcorporatie Wold & Waard geeft aan tussen 2018 en 2020 geen woningen verduurzaamd te hebben. Aangezien de energieprijzen in die periode ook niet zijn afgenomen, kunnen we aannemen dat de afname in kosten voor deze woningen door een verschil in methode komt.

Vanaf 2020 zorgt de energierekening juist voor de sterkste stijging van woonlasten, en komt het uit op circa €165 per maand voor corporatiehuurders en €230 voor woningeigenaren en particuliere huurders. In 2020 was dat respectievelijk nog maar €110 en €150 per maand. Met de marktprijzen van 2022 zouden de energielasten voor consumenten echter nog veel hoger zijn. Gemiddeld zou een huishouden dan €225 tot €320 per maand per maand kwijt zijn.

Tabel 3.2 Energie- en woonquote voor 2018, 2020 en 2023. (*o.b.v. voorgaand onderzoek d.m.v. enquête). Bron: KAW (2018), CBS-Microdata (2020), Wold & Waard/Wierden en Borgen (2023), COELO (2023). Grijs vakken geven aan dat deze informatie mist in het rapport van 2018. Indien mogelijk is deze informatie aangevuld met de 'Lokale Monitor Wonen (CBS/ABF, 2018, 2020).

	Jaartal	Energiequote	Woonquote
Huurwoning corporatie	2018*	7,4%	36,3%
	2020	5,7%	35,5%
	2023	7,5%	34,4%
Huurwoning particulier	2018	5,9%	
	2020	5,3%	29,8%
	2023	7,1%	28,7%
Koopwoning	2018*	4,9%	19,9%
	2020	3,7%	20,0%
	2023	5,0%	19,8%

Tabel 3.2 laat de gemiddelde energie- of woonquote van een huishouden zien. Dit is het aandeel van het besteedbaar inkomen dat een huishouden kwijt is aan respectievelijk energie- en woonlasten. Gemiddeld zien we een daling in de energiequote tot 2020. Vanaf 2020 gaat het aandeel van het inkomen dat men kwijt is aan energie omhoog. Huurders betalen een groter deel van het inkomen aan energie dan woningeigenaren. De woonquote is sinds 2018 licht gedaald. Dit is met name het geval voor huurders van een corporatiewoning. Dit is te verklaren door een relatieve hoge stijging van het inkomen (22%) ten opzichte van een minder sterke stijging van de lasten (15%). Hierin is het effect terug te zien van maatregelen die afgelopen jaren genomen zijn voor huurders van corporatiewoningen, zoals energiebesparende maatregelen, een gematigd huurbeleid en de eenmalige huurverlaging.

3.3 Woonlasten naar huishoudkenmerken

De onderstaande tabellen laten het inkomen, de gemiddelde woonlasten en de woon- en energiequote naar huishoudsamenstelling zien. De grootste verschillen per samenstelling zitten in het inkomen en in de energielasten. Een gezin verdient gemiddeld bijna twee keer zo veel als een eenpersoonshuishouden. De lasten zijn echter niet twee keer zo hoog. We zien in de woonquote terug dat eenpersoonshuishouden een relatief groot deel van hun inkomen kwijt zijn aan woonlasten. Dit is met van toepassing voor eenpersoonshuishoudens in een huurwoning. De woonquote van woningeigenaren ligt dicht bij elkaar.

Opvallend zijn de lage woonlasten voor alleenstaande woningeigenaren. Een groot deel van deze groep bestaat uit middelbare of oudere alleenstaanden die erg lage hypotheeklasten hebben. Dit zal een groot deel huishoudens betreffen die de hypotheek wellicht al hebben afbetaald.

*Tabel 3.3 Woonlasten per maand naar samenstelling. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023). *In verband met de regels rondom het gebruik van Microdata kunnen we de huurwoningen niet uitsplitsen op basis van bezit. Deze uitsplitsing is daarom nu gedaan op basis van het prijssegment, dit hoeft niet gelijk te zijn aan de verdeling van het eigendom.*

Eigendom + samenstelling		Aantal huishoudens	Besteedbaar inkomen	Huur + servicekosten	Hypotheek + VvE	Energie	Water	Lokale heffingen	Totale woonlasten
Sociale huur*	Alleenstaanden	2990	€ 1.765	€ 540	n.v.t.	€ 150	€ 10	€ 20	€ 720
	Paren	1160	€ 2.630	€ 560	n.v.t.	€ 180	€ 10	€ 30	€ 780
	Gezinnen	1145	€ 3.045	€ 590	n.v.t.	€ 215	€ 15	€ 35	€ 855
Vrije sector huur*	Alleenstaanden	140	€ 2.575	€ 910	n.v.t.	€ 180	€ 10	€ 25	€ 1.125
	Paren	155	€ 4.040	€ 975	n.v.t.	€ 220	€ 15	€ 40	€ 1.250
	Gezinnen	165	€ 4.665	€ 1.065	n.v.t.	€ 285	€ 20	€ 45	€ 1.415
Koop	Alleenstaanden	3600	€ 2.800	n.v.t.	€ 395	€ 195	€ 10	€ 45	€ 645
	Paren	7050	€ 4.415	n.v.t.	€ 530	€ 220	€ 15	€ 60	€ 825
	Gezinnen	7780	€ 5.665	n.v.t.	€ 780	€ 250	€ 20	€ 65	€ 1.115

*Tabel 3.4 Woon- en energiequote naar samenstelling. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023). *In verband met de regels rondom het gebruik van Microdata kunnen we de huurwoningen niet uitsplitsen op basis van bezit. Deze uitsplitsing is daarom nu gedaan op basis van het prijssegment, dit hoeft niet gelijk te zijn aan de verdeling van het eigendom.*

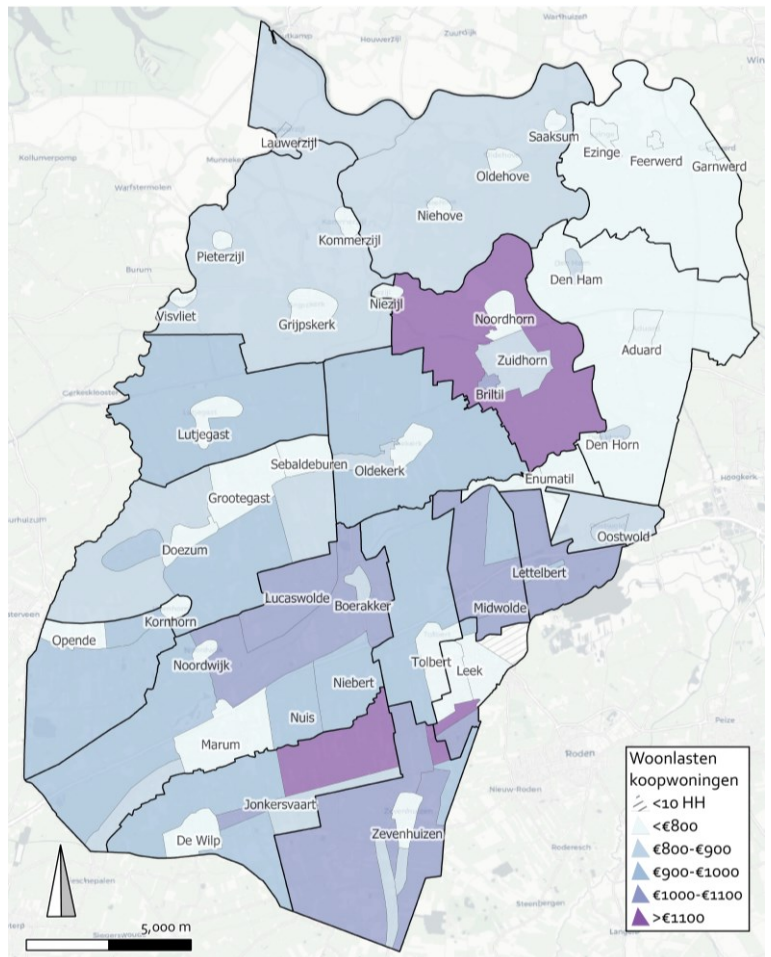
Eigendom + samenstelling		Energiequote	Woonquote
Sociale huur*	Alleenstaanden	8,5%	41%
	Paren	6,8%	30%
	Gezinnen	7,1%	28%
Vrije sector huur*	Alleenstaanden	7,0%	44%
	Paren	5,4%	31%
	Gezinnen	6,1%	30%
Koop	Alleenstaanden	7,0%	23%
	Paren	5,0%	19%
	Gezinnen	4,4%	20%

3.4 Woonlasten op kaart

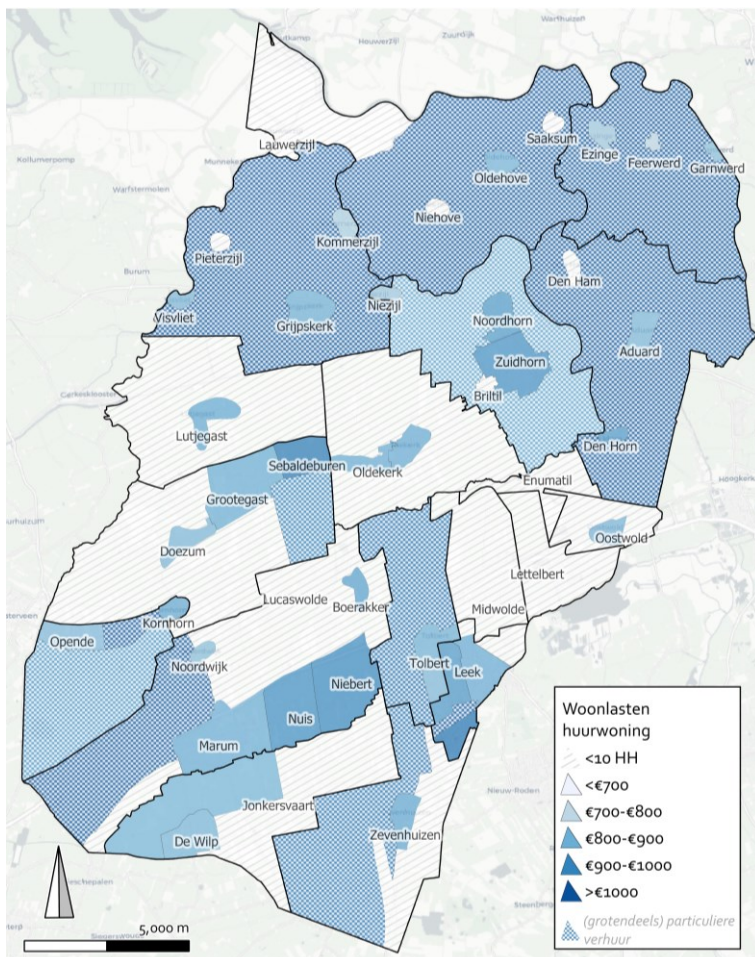
Huurwoningen

In de gemeente Westerkwartier hebben huurders in de verspreide huizen rondom de dorpen de hoogste woonlasten. Dit betreft allemaal huurwoningen in particuliere bezit, welke vaak in de vrije sector worden verhuurd. De woningen in de verspreide huizen zijn daarnaast veelal groot en vrijstaand, wat hoge energielasten met zich meebrengt.

Binnen de plaatsen waar de corporaties wel een groot deel van de huurwoningen in bezit hebben, zijn de lasten hoog in het buitengebied rondom Leek, Sebaldeburen, Niebert, Nuis en Zuidhorn.

Figuur 3.3 Gemiddelde maandelijkse woonlasten huurwoning. Bron: CBS-Microdata (2021), Springco (2023)

Figuur 3.4 Gemiddelde maandelijkse woonlasten koopwoning. Bron: CBS-Microdata (2021), Springco (2023)

Koopwoningen

Van alle huishoudens in een koopwoning in dit onderzoek, hebben de huishoudens rondom Zuidhorn, in Diepswal, ten noorden van Zevenhuizen, en ten noorden van Jonkersvaart de hoogste woonlasten.

In Zuidhorn en ten noorden van Zevenhuizen is dit met name te wijten aan de hoge lasten van de woning zelf (hypotheek of VvE).

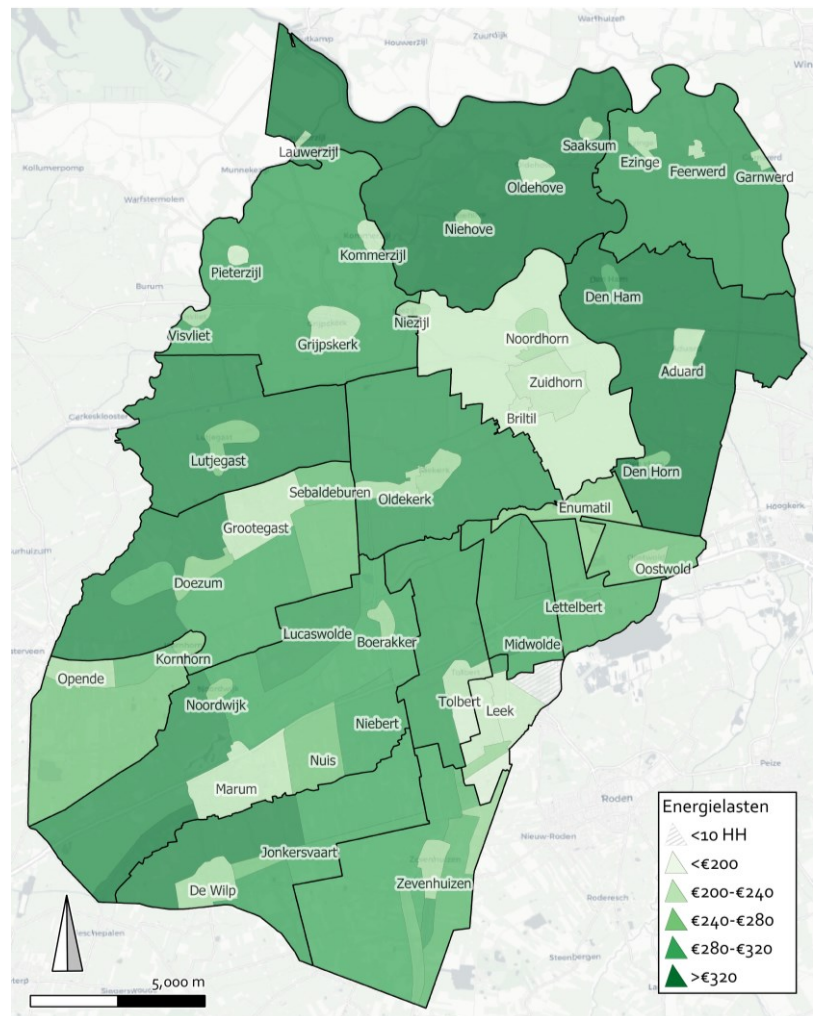
In appendix 1.1 staan de woonlasten per CBS-wijk en buurt in tabelvorm.

Energielasten

De hoogste energielasten zijn te vinden in de buitengebieden rondom de dorpen. Zo hebben de woningen rondom Niehove, Lauwerzijl, Ezinge, Aduard en Grijskerk de hoogste energielasten. Deze gebieden bestaan voor het grootste deel uit koopwoningen met relatieve lage hypotheeklasten.

Opvallend is ook dat de woningen in het buitengebied van Zuidhorn relatieve hoge woonlasten hebben, maar deze hebben erg lage energielasten.

In appendix 1.1 staan de woonlasten per CBS-wijk en buurt in tabelvorm.

Figuur 3.5 Gemiddelde maandelijkse energielasten inclusief eventuele saldering van zonnepanelen.
Bron: CBS-Microdata (2021), Springco (2023)

4. Betaalbaarheidsrisico

4.1 Methode

In de berekening van het betaalbaarheidsrisico kijken we naar het totaalplaatje van inkomsten en de (verwachte) uitgaven van een huishouden. Voor elk huishouden vergelijken we het besteedbaar inkomen met de uitgaven. Als de verwachte uitgaven hoger zijn dan het inkomen spreken we van een betaalbaarheidsrisico.

Besteedbaar inkomen

We kijken in deze studie naar het besteedbaar inkomen van een huishouden. Het besteedbaar inkomen bestaat ten eerste uit het netto-inkomen per maand uit loon, uitkeringen of vermogen, inclusief vakantiegeld. Daarnaast komen alle toeslagen die een huishouden ontvangt ook bij het besteedbaar inkomen. Hierin is onder andere huurtoeslag, zorgtoeslag, kindbijslag en kindgebonden budget meegenomen.

Uitgaven

De uitgaven van een huishouden betreffen voor een groot deel de woonlasten, zoals omschreven in hoofdstuk 3. De woonlasten bestaan uit huur- of hypotheeklasten, servicekosten, energiekosten, waterkosten en lokale heffingen. Voor de overige lasten van een huishouden kijken we naar de referentieberekening van het NIBUD en het Sociaal Cultureel Planbureau (NIBUD, 2023). Het NIBUD maakt jaarlijks een overzicht van alle uitgaven die een huishouden minimaal nodig heeft voor levensonderhoud, dit noemen ze de basisbegroting. In deze begroting worden vaste lasten (exclusief woonlasten), reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven meegenomen. Naast de noodzakelijke uitgaven houden we ook rekening met minimale kosten voor sociale participatie. Dit zijn bijvoorbeeld sport of muzieklessen, ontvangen van bezoek of op vakantie gaan. Deze lasten bij elkaar opgeteld worden ook wel het 'Niet-Veel-Maar-Toereikend' budget genoemd (SCP, 2019).

Figuur 4.1 Grafische weergave methode betaalbaarheidsrisico

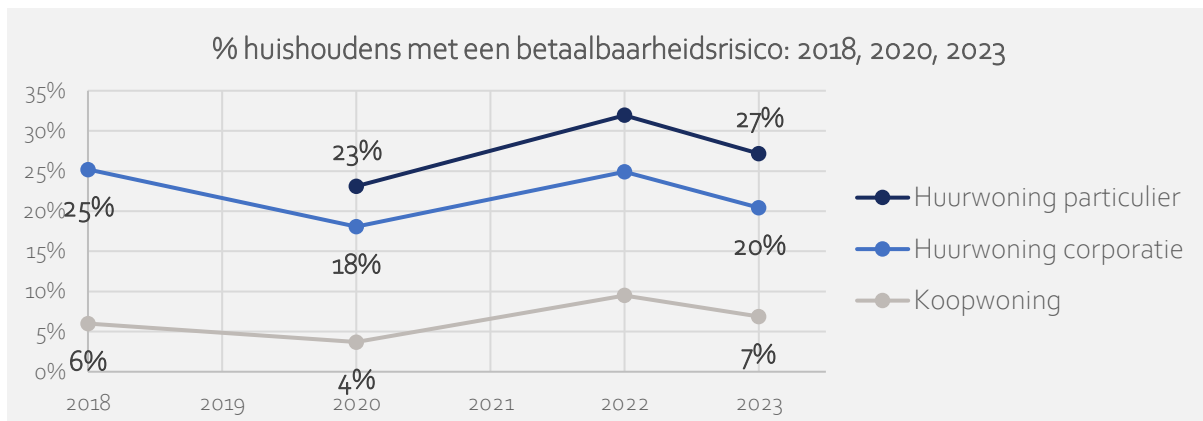
Maandelijks tekort/overschot

Als de uitgaven samen hoger zijn dan het inkomen, spreken we van een betaalbaarheidsrisico. Dat wil niet altijd zeggen dat alle huishoudens met betaalbaarheidsrisico schulden heeft of opbouwt. Vaak wordt bespaard op sociale participatie (lidmaatschap sportclub) of energielasten (verwarming blijft uit).

4.2 Betaalbaarheidsrisico in 2018, 2020 en nu

Figuur 4.2 laat zien hoeveel procent van de huishoudens in Westerkwartier een betaalbaarheidsrisico hebben in de periode van 2018 tot nu in 2023. Door de jaren heen zien we dezelfde trend terug, het percentage huishoudens met een risico is met name in de huurwoningen hoog. Dit is in eerste instantie te verklaren door de relatieve lage inkomens in deze woningen. Voor de vrijesectorwoningen geldt dat de woonlasten ook vrij hoog op kunnen lopen.

Van 2018 tot 2020 liep het aantal huishoudens met een betaalbaarheidsrisico af, van 14% naar 8% van de huishoudens in de gemeente. Met name het aantal huishoudens met een betaalbaarheidsrisico in een corporatiewoning wordt kleiner. Na 2020 zien we een sterke stijging in het aantal huishoudens met een betaalbaarheidsrisico. Dit is te verklaren door de inflatie en de stijging van energieprijzen, welke van 2020 tot 2022 meer dan zijn verdubbeld. De piek van het aantal huishoudens met betaalbaarheidsrisico zien we in 2022, waar opnieuw 14% van de huishoudens hiermee te maken had. In de huidige situatie zien we een daling tot 11% van de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico.

Figuur 4.2 Betaalbaarheidsrisico van 2018 tot nu. Bron: KAW (2018), CBS Microdata (2020, 2021), Springco (2023)

Sinds de eerste keer dat dit onderzoek is uitgevoerd zien we een verandering in welke doelgroepen vaker een betaalbaarheidsrisico hebben. Zo is in tabel 4.1 te zien dat met name het aantal gezinnen met een betaalbaarheidsrisico flink afneemt. De daling van het aantal gezinnen met betaalbaarheidsrisico's is voor een deel te verklaren doordat zowel de een- als tweoudergezinnen de hoogste stijging in inkomen hebben gehad sinds 2018 (hoofdstuk 2). Voor eenoudergezinnen bestaat de stijging van het besteedbaar inkomen voor een groot deel uit de toename van toeslagen. Eén of tweepersoonshuishoudens hebben minder verandering wat betreft inkomens meegemaakt.

Daarnaast is er in 2018 gebruikt gemaakt van een andere methode dan in het huidige onderzoek. Er is bewoners gevraagd naar hun inkomen en lasten door middel van een enquête. Dit zorgt mogelijk voor andere resultaten dan dit onderzoek op basis van de administratieve gegevens van CBS-Microdata.

Tabel 4.1 Betaalbaarheidsrisico naar huishoudsamenstelling, van 2018 tot nu. (*o.b.v. voorgaand onderzoek d.m.v. enquête). Bron: KAW (2018), CBS Microdata (2020, 2021), Springco (2023)

Samenstelling	Aantal hh	% risico 2018*	% risico 2020	% risico 2023
Alleenstaanden	6820	15%	12%	12%
Paren	8435	6%	4%	8%
Gezinnen	9175	25%	7%	12%

4.3 Betaalbaarheidsrisico naar huishoud- en woningkenmerken

Naar doelgroep

Tabel 4.2 laat het percentage betaalbaarheidsrisico per huishouden uitgesplitst naar doelgroep zien. Onder huurders van sociale huurwoningen hebben gezinnen verreweg het vaakst een betaalbaarheidsrisico. Dit is te verklaren omdat gezinnen hoge leeflasten (NVMT-budget) hebben. Daarnaast zijn de woonlasten van gezinnen hoger dan bij paren of alleenstaanden. Zeker voor gezinnen met een laag inkomen zorgt dit veelal voor een betaalbaarheidsrisico. Opvallend is dat ouderen (75+) relatief weinig risico lopen. Deze groep heeft juist vrij lage woon- en leeflasten. Dit zullen huishouden betreffen die al lang in dezelfde woning wonen en een relatief lage huur betalen.

In de vrije sector huurwoningen zijn het met name alleenstaanden die vaak een betaalbaarheidsrisico hebben. Dit is een groep met een relatief laag inkomen, maar wel vrij hoge woonlasten. Hierin zit waarschijnlijk ook een groep huishoudens die graag in een sociale huur- of koopwoning zou willen wonen, maar daar niet de mogelijkheid voor heeft.

Bewoners van koopwoningen lopen gemiddeld weinig risico en hebben slechts kleine verschillen tussen de doelgroepen. In absolute zin is dit wel de grootste groep huishoudens met een risico. Ook hier is zichtbaar dat ouderen relatief weinig risico lopen. Wederom is dit te verklaren door lage woonlasten, voor woningeigenaren van 75-plus geldt dat de hypotheek vaak al laag is of is afgelost.

*Tabel 4.2 Betaalbaarheidsrisico naar doelgroep en woningtype. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023). *In verband met de regels rondom het gebruik van Microdata kunnen we de huurwoningen niet uitsplitsen op basis van bezit. Deze uitsplitsing is daarom nu gedaan op basis van het prijssegment, dit hoeft niet gelijk te zijn aan de verdeling van het eigendom.*

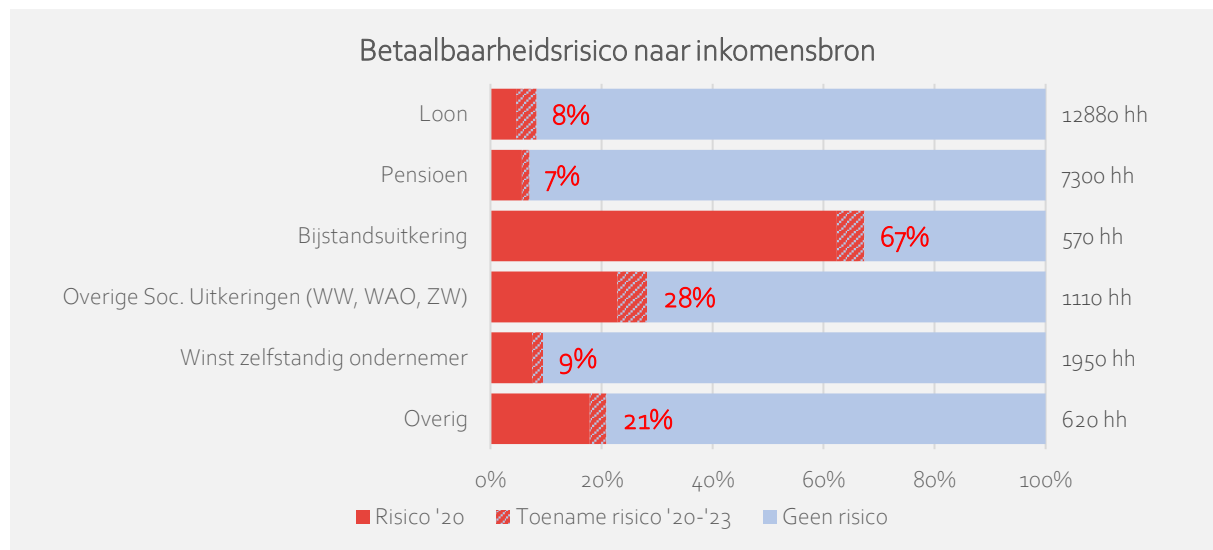
		Sociale huur*			Vrije sector huur*			Koop		
		Geen risico	Wel risico	%	Geen risico	Wel risico	%	Geen risico	Wel risico	%
Alleenstaanden	<30 jaar	205	40	17%	35	15	30%	140	10	6%
	30-54 jaar	590	175	23%				905	105	10%
	55-74 jaar	850	245	22%				1370	100	7%
	>75 jaar	815	70	8%				940	30	3%
Paren	<30 jaar	75	15	17%	45	10	18%	295	25	8%
	30-54 jaar	140	25	14%				1045	110	9%
	55-74 jaar	465	50	10%				3995	295	7%
	>75 jaar	365	25	6%				1225	65	5%
Gezinnen		655	490	43%	115	50	30%	7250	530	7%

De stijging van de energieprijzen in 2022 heeft niet alle groepen gelijk geraakt. Sinds 2020 is met name het percentage gezinnen en jongeren onder de 30 jaar met een betaalbaarheidsrisico gestegen. Voor gezinnen geldt dat zij over het algemeen een vrij hoog gebruik hebben, een daarmee veel merken van de stijging van de prijzen per m³ gas. Voor jongeren is dit niet het geval. Hier zal eerder van toepassing zijn dat er een groot deel nog nét wel rondkwam in 2020 maar weinig marge had. De stijging van de prijzen kan ervoor zorgen dat deze groep nu nét niet meer rondkomt.

Naar inkomstenbron

Bij de uitsplitsing van het betaalbaarheidsrisico naar inkomstenbron zien we dat een erg groot deel van de huishoudens dat een uitkering ontvangt een risico heeft. Met name onder huishoudens met een bijstandsuitkering is er een relatief hoog percentage met een betaalbaarheidsrisico. Het inkomen van deze huishoudens is laag, de lasten in verhouding tot dit inkomen hoog. Dit zien we ook bij huishoudens die een ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen. Met name de elektriciteitslasten zijn hier

erg hoog. Een verklaring hiervoor kan zijn dat bepaalde medische apparatuur nodig is de veel elektriciteit verbruikt. Dit zorgt er ook voor dat het percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico flink omhoog gaat als de energieprijzen stijgen.

Figuur 4.3 Betaalbaarheidsrisico naar inkomstenbron. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

Naar woningtype en prijssegment

In de gemeente Westerkwartier bestaat meer dan 90% van de woningen uit grondgebonden woningen. In absolute aantallen wonen hier dan ook verreweg de meeste huishoudens met een betaalbaarheidsrisico (zie tabel 4.3). Relatief is het percentage huishoudens met een risico echter vrijwel even hoog in appartementen als in grondgebonden woningen. Opvallend is dat het bij de bewoners van sociale huurwoningen wel uitmaakt. Huurders in een grondgebonden woning hebben vaker een betaalbaarheidsrisico dan huurders in een appartement. Dit verschil is enerzijds te verklaren door lagere energielasten die huurders van een appartement hebben. Daarnaast wonen hier ook andere doelgroepen, namelijk eenpersoonshuishoudens en senioren. Zij hebben vaak lagere leeflasten.

Tabel 4.3 Betaalbaarheidsrisico naar woningtype. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023). *In verband met de regels rondom het gebruik van Microdata kunnen we de huurwoningen niet uitsplitsen op basis van bezit. Deze uitsplitsing is daarom nu gedaan op basis van het prijssegment, dit hoeft niet gelijk te zijn aan de verdeling van het eigendom.

Type		Geen risico	Wel risico	%
Grondgebonden	Sociale huur*	3.195	975	23%
	Vrije sector huur	265	125	32%
	Koop	16.595	1.225	7%
Appartement	Sociale huur*	965	160	14%
	Vrije sector huur	45	25	33%
	Koop	415	25	6%

Tabel 4.4 Betaalbaarheidsrisico naar huurprijs. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

Prijssegment		Geen risico	Wel risico	%
Sociale huur	Tot kwaliteitskortingsgrens <€452	1.145	190	14%
	Tot 1e aftoppingsgrens €452-€647	2.470	735	23%
	Tot 2e aftoppingsgrens €647-€694	280	90	25%
	Tot liberalisatiegrens €694-€808	270	115	30%
Vrije sector	>€808	310	145	32%

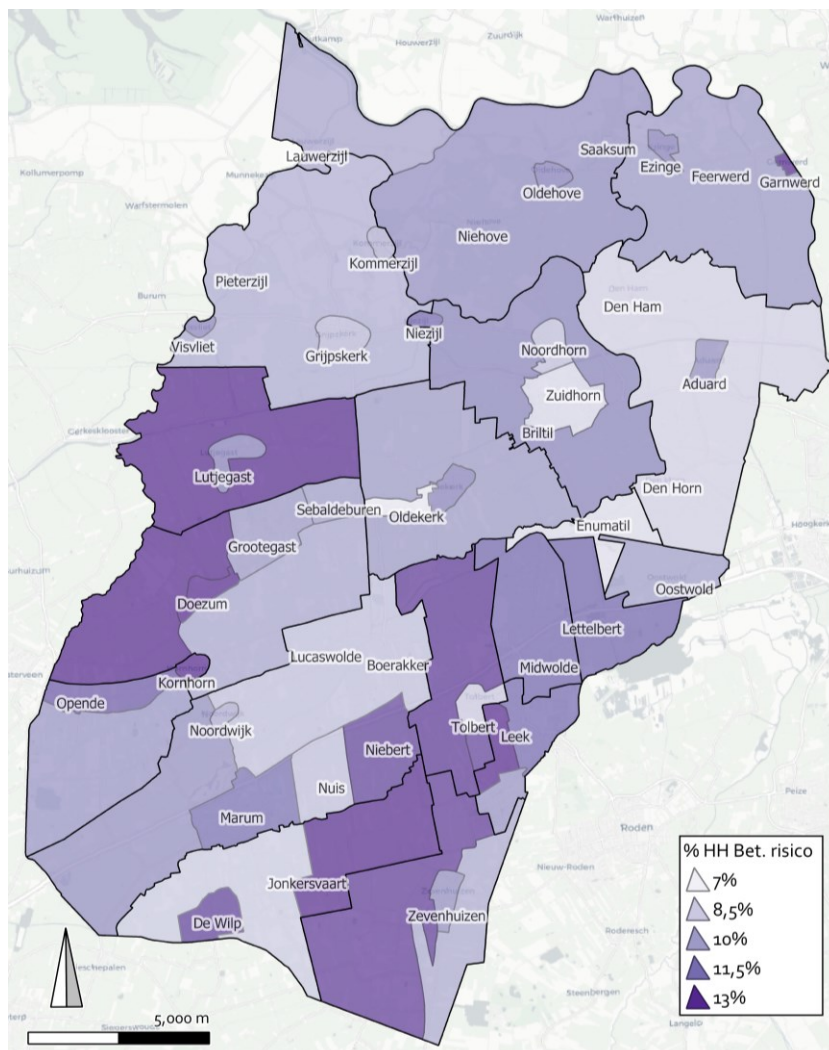
Tabel 4.4 laat de verdeling zien van betaalbaarheidsrisico per huurprijsklasse. Opvallend is dat er in de duurdere woningen relatief vaker huishoudens wonen met een risico. Ten eerste geldt uiteraard dat deze huishoudens meer geld kwijt zijn aan huur. Dit zijn ook vaak grotere woningen, die hogere energielasten met zich mee brengen. Daarnaast wonen in de duurdere woningen vaak grotere huishoudens met hogere leeflasten. Ook bij koopwoningen (Tabel 3.1 tabel 4.5) is er te zien dat er in de duurdere woningen relatief meer betaalbaarheidsrisico voorkomt, al zijn de verschillen hier een stuk kleiner.

Tabel 4.5 Betaalbaarheidsrisico naar woningwaarde (WOZ-waarde) van koopwoningen. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

Woningwaarde koopwoningen	Geen risico	Wel risico	%
<€200k	4.485	265	6%
€200k-€400k	10.805	770	7%
>€400k	1.720	215	11%

4.4 Betaalbaarheidsrisico op kaart

Het percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico is het hoogste in Garnwerd, Doezum, Kornhorn, de verspreide huizen rondom Grootegast, Rodenburg en omgeving en de verspreide huizen rondom Lutjegast. Veel van de woningen in deze gebieden hebben relatief hoge energielasten, zeker in vergelijking tot het inkomen. Absoluut is het aantal huishoudens met een risico hoog in Marum, Rodenburg, Zuidhorn en Leek.

In appendix 1.2 staat het betaalbaarheidsrisico per CBS-wijk en buurt in tabelvorm.

Figuur 4.4 Percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico. Bron: CBS-Microdata (2021), Springco (2023)

5. Energiearmoede

5.1 Methode

Energiearmoede speelt bij huishoudens met een laag inkomen, een hoge energierekening en/of woningen met een slechte energetische kwaliteit. Voor de berekening van energiearmoede hanteren we een vergelijkbare methode die TNO (TNO, 2023) gebruikt op landelijk niveau met een aantal toevoegingen.

Inkomensgrens

Voor de berekening wordt gekeken naar huishoudens waarbij het inkomen lager is dan 130% van het sociale minimum.

Types energiearmoede

Als een huishouden naast een laag inkomen ook een hoge energierekening heeft of een woning van slechte energetische kwaliteit is er sprake van energiearmoede.

We maken onderscheid tussen drie types energiearmoede:

Figuur 5.1 de drie types energiearmoede

1. **Energiearmoede door hoge kosten:** huishoudens met een inkomen onder de inkomensgrens én hoge energielasten. Dit kan komen door hoge energieprijzen, of het gedrag van het huishouden. Er wordt gesproken van hoge energielasten als deze hoger zijn dan de mediaan van Nederland.
2. **Energiearmoede door de woningkwaliteit:** huishoudens met een inkomen onder de inkomensgrens én een woning met energielabel D of slechter. Dit type energiearmoede wordt veroorzaakt door de lage energetische kwaliteit van de woning.
3. **Energiearmoede door beide:** huishoudens met een inkomen onder de inkomensgrens, hoge energielasten, én een woning met energielabel D of slechter. Huishoudens die hiermee te maken hebben kunnen dit ten eerste verklaren door de slechte energetische kwaliteit van de woning. Daarnaast hebben de hoge energieprijzen en het gedrag ook invloed.

Type 2 komt niet veel meer voor in de huidige situatie. Door de stijging van energieprijzen hebben vrijwel alle huishoudens in een woning met een slecht label ook hoge lasten, en vallen dan onder type 3. In 2020 kwam type 2 nog wel voor. Een deel van de huishoudens die in deze categorie valt, gebruikt minder dan je gezien de kwaliteit van de woning zou verwachten. Dit zijn de huishoudens die misschien al bewust de verwarming lager of uit zetten om de kosten laag te houden.

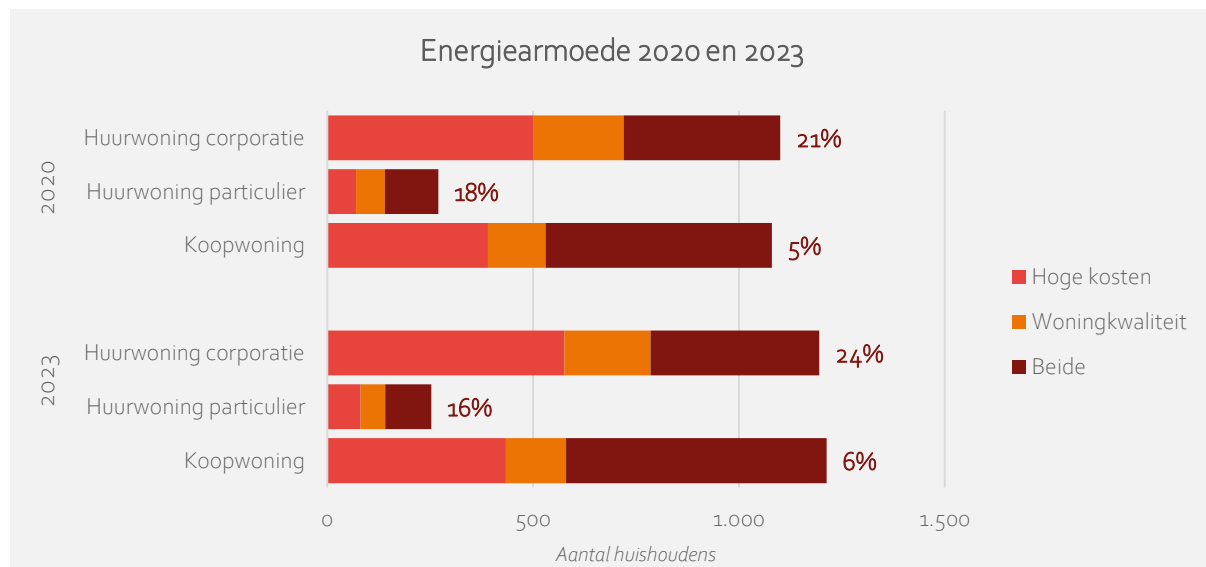
5.2 Energiearmoede in 2020 en nu

In 2020 hadden 2.450 (9,3%) huishoudens in het Westerkwartier hoge kans op energiearmoede. Voor 3,6% van deze huishoudens kwam dit alleen door hoge kosten (type 1), 1,6% door woningkwaliteit (type 2), 4,0% door beide (type 3).

Nu, in 2023, zien we door de stijging van energieprijzen een toename van het aantal huishoudens met kans op energiearmoede. Ruim 2.660 (10,0%) huishoudens heeft te maken met energiearmoede. Voor 4,1% van de huishoudens komt dit door hoge kosten, voor 4,4% door hoge kosten en woningkwaliteit. Het aantal huishoudens met energiearmoede type 2, alleen door woningkwaliteit, is gelijk gebleven. De stijging van energieprijzen heeft uiteraard geen effect op de woningkwaliteit.

In zowel 2020 als 2023 zien we dat vooral huishoudens die in een corporatiewoning wonen het vaakst energiearmoede hebben (figuur 5.2). Deze groep is ook het meeste toegenomen sinds de stijging van energieprijzen. De verklaring hierachter is niet dat corporatiewoongehuurlers hogere energielasten of slechtere labels hebben, deze zijn vaak zelfs beter. Het hoge percentage heeft voornamelijk te maken met het inkomen van huishoudens, welke in corporatiewoningen vaker onder de inkomensgrens van 130% is.

Dat het percentage huishoudens met energiearmoede in particuliere huurwoningen iets is afgenomen, is te verklaren doordat het inkomen van huishoudens omhoog is gegaan. Een kleinere groep huishoudens in deze woningen verdient onder de inkomensgrens van 130%.

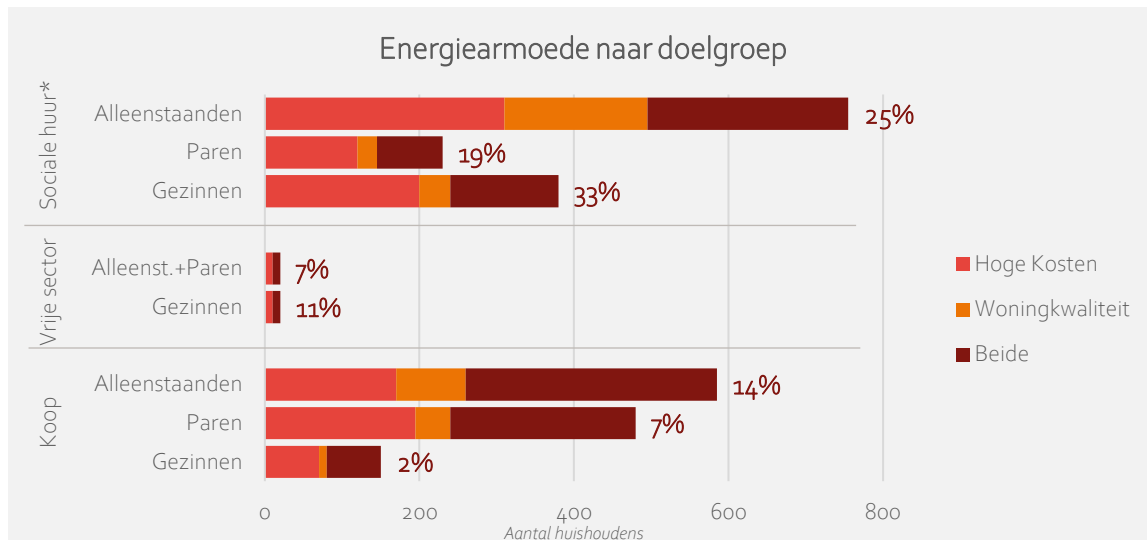
Figuur 5.2 Energiearmoede in 2020 en nu. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

5.3 Energiearmoede naar huishoudens- en woningkenmerken

Naar doelgroep

Figuur 5.3 laat het percentage huishoudens met energiearmoede zien uitgesplitst naar doelgroep en woningtype. De groep huishoudens die procentueel gezien het vaakst energiearmoede heeft, is gezinnen in sociale huurwoningen. 33% van deze huishoudens heeft te maken met energiearmoede. Hierop volgen alleenstaande huishoudens in sociale huurwoningen, waar energiearmoede bij een kwart van de huishoudens speelt. Met name deze laatste groep geeft een groot deel van het inkomen uit aan de energielasten (8,5%), dit is deels te verklaren door de veelal geringe energetische kwaliteit van de woning.

In koopwoningen is energiearmoede het meest aan de orde bij alleenstaanden. Opvallend is dat de energiearmoede bij alleenstaanden vaker (mede) wordt veroorzaakt door de woningkwaliteit. Dit is zowel bij koop- als huurwoningen het geval. Deze woningen zullen waarschijnlijk goedkoper zijn en daardoor meer in trek zijn bij eenpersoonshuishoudens.

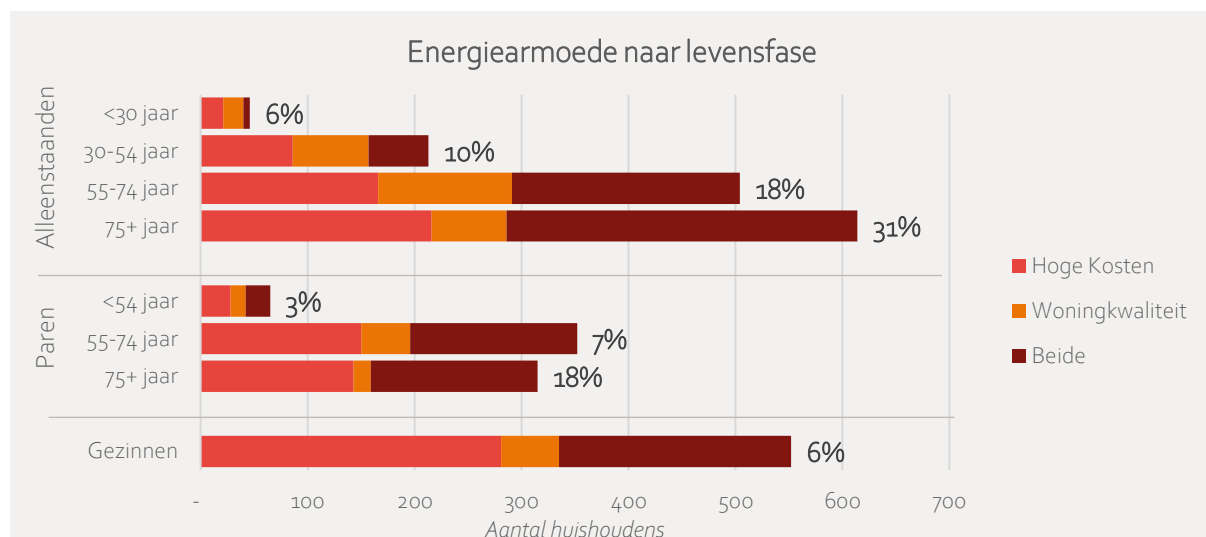

Figuur 5.3 Energiearmoede naar doelgroep. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023). *In verband met de regels rondom het gebruik van Microdata kunnen we de huurwoningen niet uitsplitsen op basis van bezit. Deze uitsplitsing is daarom nu gedaan op basis van het prijssegment, dit hoeft niet gelijk te zijn aan de verdeling van het eigendom.

Naar levensfase

Relatief gezien hebben ouderen van 75 jaar of ouder het vaakste te maken met energiearmoede (24%). Dit is opvallend omdat ouderen relatief weinig betaalbaarheidsrisico hebben. We zien bij deze doelgroep vrij lage lasten voor de woning zelf (hypotheek of huur), maar vrij hoge energielasten. Dat is deels vanwege het gedrag van de doelgroep. Ze zijn vaker thuis en hebben de verwarming vaak hoger, maar de hogere lasten zijn ook voor een groot deel te verklaren door de kwaliteit van de woningen.

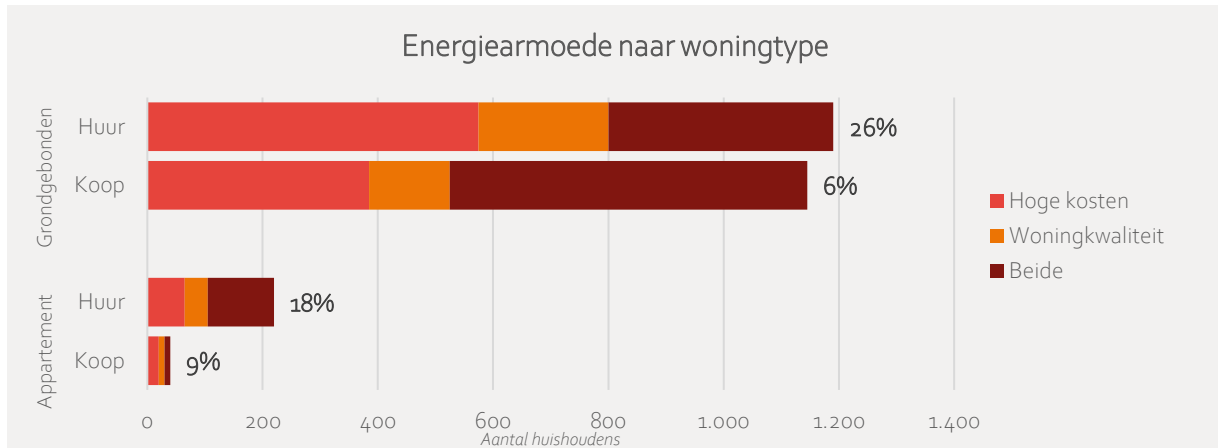
Buiten de bewoners van 75+ is ook het percentage energiearmoede onder de leeftijd 55-74 hoog. Wat bij deze groepen ook een rol kan spelen is dat men nog in een (te) grote woning blijft wonen terwijl de kinderen het huis uit zijn. Deze woning kost veel energie om op temperatuur te houden. Gedragsinterventies zouden deze doelgroep op korte termijn kunnen helpen het gasverbruik te doen afnemen. Uiteindelijk zou het kijken naar een kleinere woning een geschikte oplossing zijn.

Figuur 5.4 Energiearmoede naar levensfase. Bron: CBS Microdata (2021), Springco

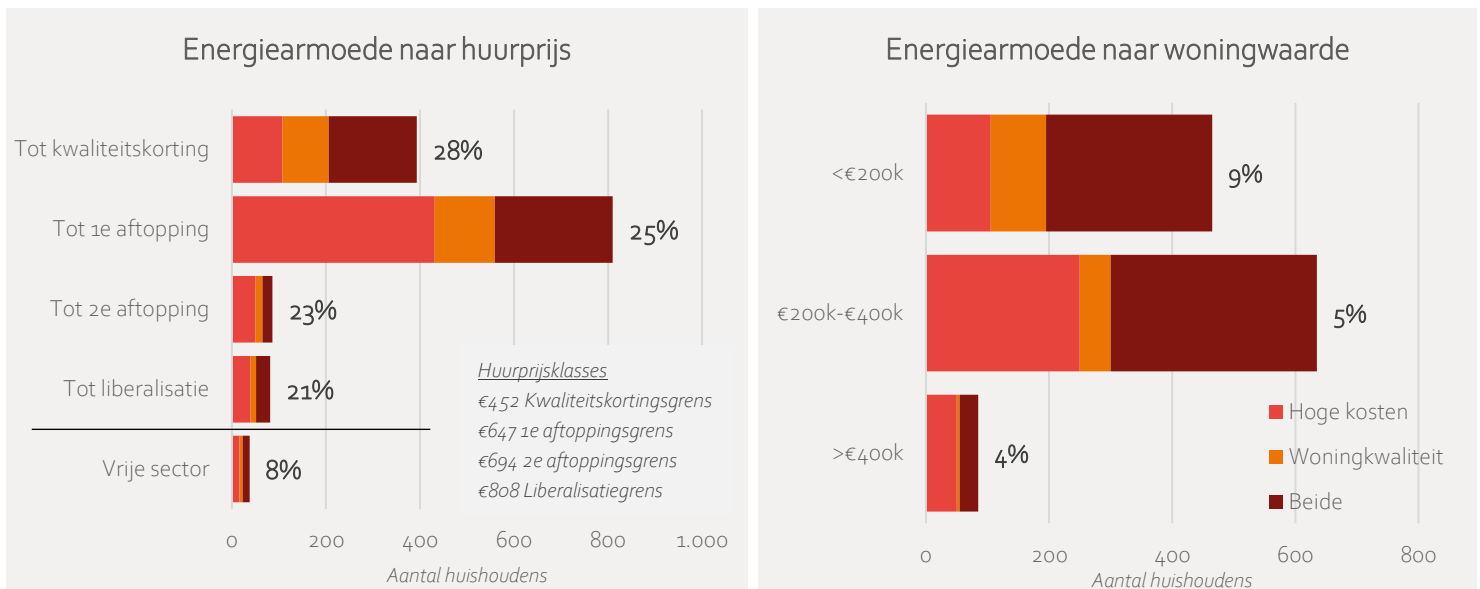
Naar woningtype

In huurwoningen is het percentage huishoudens met energiearmoede het hoogste in de grondgebonden woningen. De huishoudens die in deze woningen wonen gebruiken vaak meer energie, ten eerste omdat de woningen groter zijn, ten tweede omdat er vaak meerdere personen in de woning wonen. Bij koopwoningen is dit juist niet het geval. Er zijn relatief net wat meer huishoudens in een appartement met een energiearmoede. In de koopsector kan dit verklaard worden omdat huishoudens die in een appartement wonen vaker een lager inkomen hebben.

Figuur 5.5 Energiearmoede naar woningtype

Figuur 5.6 laat zien dat het percentage huishoudens met energiearmoede het hoogst is onder bewoners van de goedkopere woningen, zowel in de koop als huursector. In huurwoningen tot de kwaliteitskortingsgrens heeft meer dan 28% van de huishoudens te maken met energiearmoede. Een relatief groot deel hiervan wordt veroorzaakt door de energetische kwaliteit van de woning. Ditzelfde zien we bij de goedkope koopwoningen gebeuren.

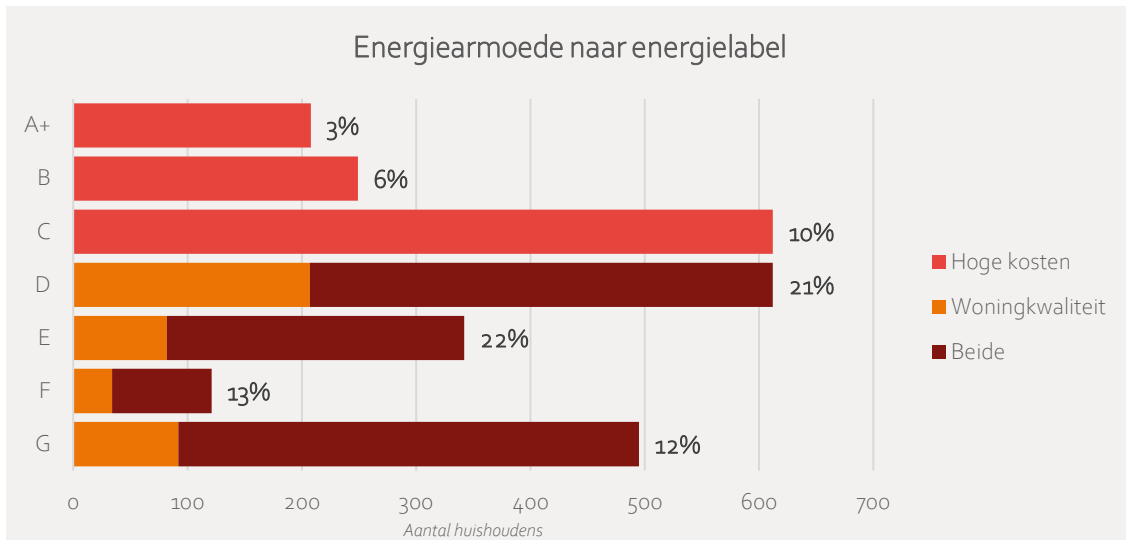

Figuur 5.6 Energiearmoede naar huurprijs en woningwaarde (WOZ-waarde) van koopwoningen. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

Naar energielabel

Relatief gezien zijn er in de woningen met slechte energielabels meer huishoudens met energiearmoede. In totaal zijn er circa 1.570 huishoudens met energiearmoede in een woning met label D, E, F of G. In absolute zin zitten de meeste huishoudens met energiearmoede in een woning met een label C of D.

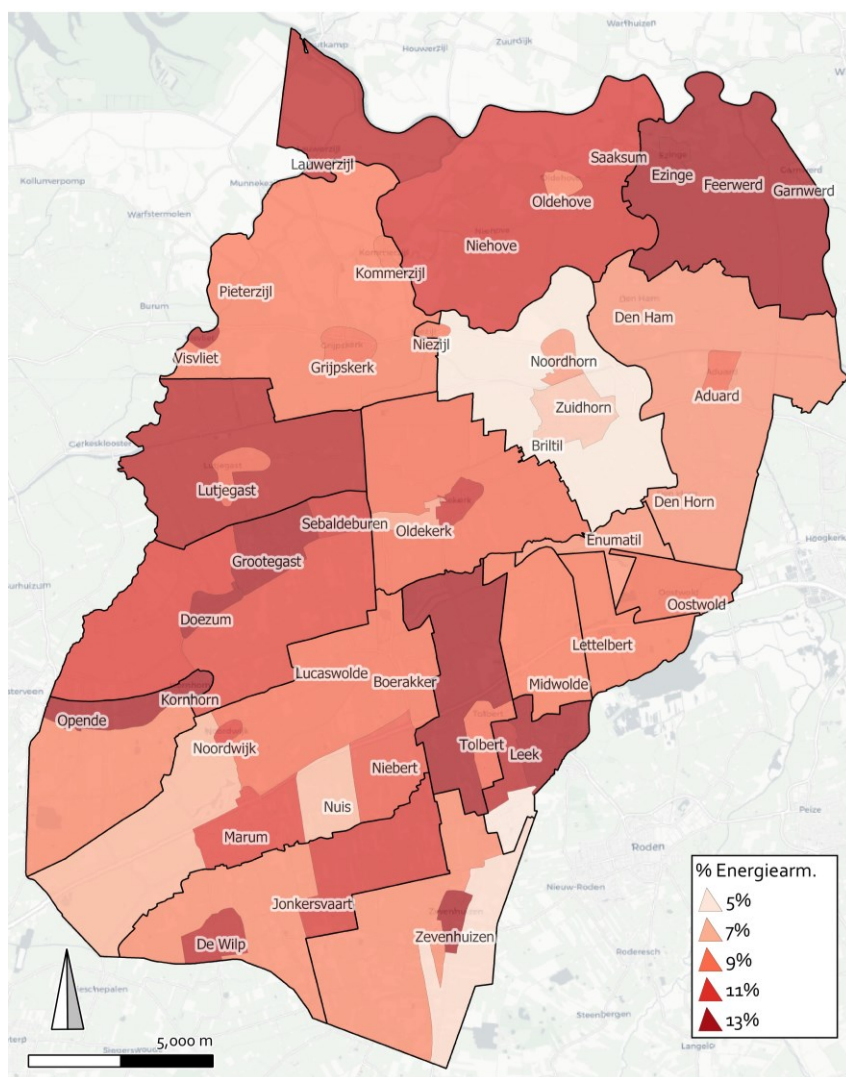
Opvallend is dat het percentage energiearmoede in huishoudens in een woning met label F of G niet het hoogst is. We zien dat het overgrote deel van de woningen met deze labels koopwoningen of particuliere huurwoningen betreft. Deze oude, veelal vrijstaande, woningen worden waarschijnlijk bewoond door huishoudens met een voldoende hoog inkomen. Er is maar een klein deel van deze bewoners die onder de inkomensgrens verdient.

Figuur 5.7 Energiearmoede naar energielabel. Bron: CBS Microdata (2021), Springco (2023)

Energiearmoede op kaart

Het hoogste percentage huishoudens met energiearmoede zien we in Kornhorn, Ezinge, Doezum, Opende, Zevenhuizen en Feerwerd. Voor al deze gebieden geldt dat het inkomen lager is dan gemiddeld in Westerkwartier. In Opende en Doezum zijn de energielasten ten opzichte van het inkomen daarbij relatief hoog. In Ezinge en Feerwerd is een aanzienlijk deel van de energiearmoede veroorzaakt door de kwaliteit van de woning. Absoluut zijn de meeste huishoudens met energiearmoede in Leek, Marum, Rodenburg en Brittil/Zuidhorn.

In appendix 1.2 staat een tabel met het aantal huishoudens met energiearmoede per CBS-wijk en buurt.

Figuur 5.8 Percentage huishoudens met energiearmoede. Bron: CBS-Microdata (2021), Springco (2023)

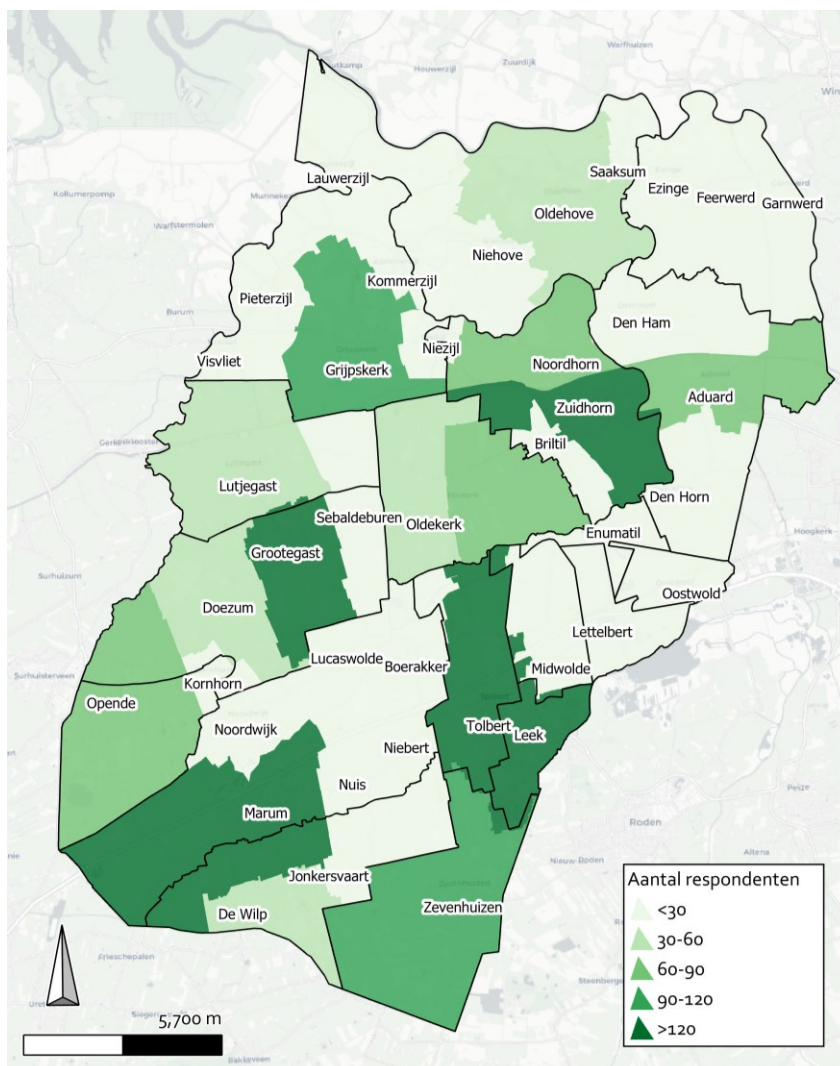
6. Belevingsonderzoek

Aanvullend op het datagedreven onderzoek is er onder bewoners van de gemeente Westerkwartier een enquête uitgezet. Door middel van deze vragenlijst willen we onderzoeken hoe bewoners zelf hun woonlasten ervaren, of deze passend zijn bij hun inkomen en de kwaliteit van de woning.

De enquête is opgesteld in overleg met de gemeente Westerkwartier en lokale woningcorporaties. Het veldwerk liep vanaf week 39 ten en met 42 van 2023 en is uitgevoerd door I&O Research. De uitnodiging voor de enquête is per brief verstuurd naar 7500 willekeurige geselecteerde personen binnen de gemeente. Respondenten hebben de enquête vervolgens online ingevuld.

6.1 Respons, weging en betrouwbaarheid

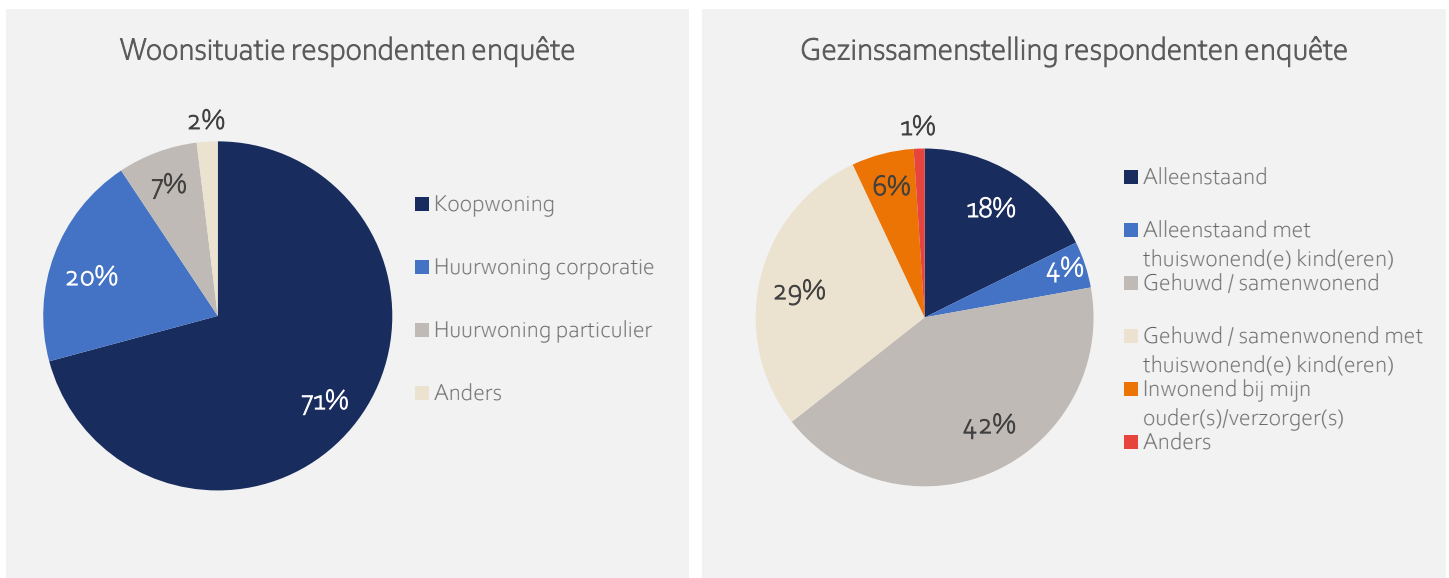
2.423 respondenten hebben de enquête ingevuld, dat betekent een responspercentage van 32%. Deze hoge respons heeft ertoe geleid dat de betrouwbaarheid van de resultaten erg hoog is. Er is een foutmarge van slechts 2%. Dit wil zeggen dat we met 95% zekerheid kunnen zeggen dat de resultaten die we hebben verkregen uit deze steekproef hooguit 2% afwijken van de resultaten die we zouden krijgen als we alle bewoners van de gemeente hadden ondervraagd. Om de resultaten zo representatief mogelijk te maken is er een weging toegepast op basis van leeftijd en geslacht.

Figuur 6.1 Respons op enquête per woonplaats. Bron: Woonlastenonderzoek, Springco 2023

6.2 Achtergrond respondenten

De figuur geeft de woon- en leefsituatie van de respondenten weer. De verhoudingen komen overeen met de totale verdeling van de bewoners van de gemeente. Er hebben relatief iets meer huurders gereageerd dan verwacht. Ook is de hoeveelheid samenwonenden zonder kinderen aan de hoge kant. Daarentegen zijn er procentueel minder alleenstaanden die hebben gereageerd ten opzichte van de werkelijke verdeling in de gemeente. Via het gebruik van weegfactoren komt de representatie van elke groep overeen met de daadwerkelijke verdeling van bevolkingsgroepen in de gemeente.

Figuur 6.2 Woon- en leefsituatie respondenten enquête. Bron: Woonlastenonderzoek, Springco 2023

Lasten en inkomen

Bijna de helft van de respondenten in een koopwoning geeft aan minder dan €500 per maand aan hypotheeklasten kwijt te zijn. Daartegenover zegt de grootste groep huurders tussen de €450 en €650 per maand kwijt te zijn, waar soms nog wat servicekosten bijkomen.

Bijna 60% van de respondenten, in zowel huur als koopwoningen, zeggen per maand tussen de €100 en €250 aan energielasten kwijt te zijn. Onder woningeigenaren zijn de verschillen echter groter. Een deel betaalt minder dan €100 per maand, maar er zijn ook bewoners die meer dan €700 per maand kwijt zijn aan energielasten.

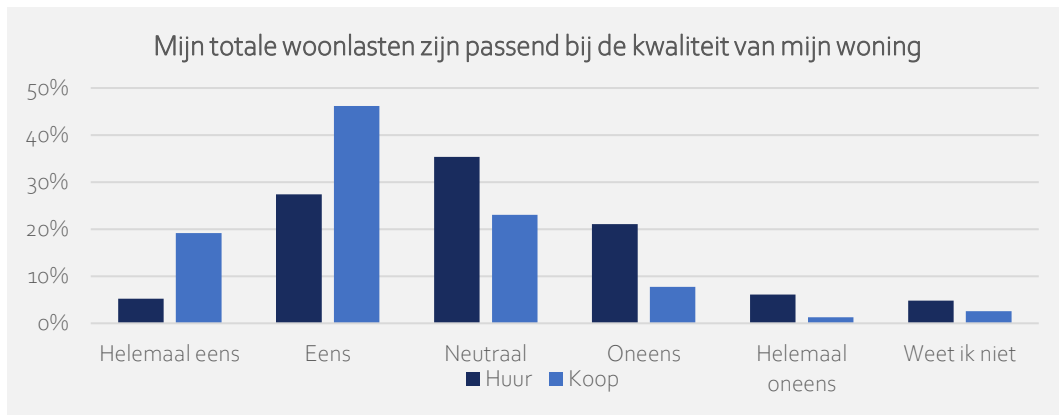
Het meest genoemde inkomen bij huurders is tussen de €1500 en €2100 netto per maand. Bij woningeigenaren ligt dit twee keer zo hoog, tussen de €3700 en €4100 per maand.

In appendix 2.1 is een overzicht te vinden van alle achtergrondkenmerken van de respondenten.

6.3 Beleving woonlasten

Passende lasten

Allereerst is aan de respondenten gevraagd of zij hun woonlasten passend vinden bij hun inkomen en de kwaliteit van hun woning. 52% van de respondenten vindt de woonlasten passend bij het inkomen en 58% vindt de woonlasten passend bij de woningkwaliteit. Opvallend is dat voor beide vragen geldt dat huurders de lasten minder passend vinden. 33% van de huurders vindt de woonlasten passend bij het inkomend en 40% passend bij de kwaliteit van de woning.

Figuur 6.3 Respons op vraag: "Mijn totale woonlasten zijn passend bij de kwaliteit van mijn woning". Bron: Woonlastenonderzoek, Springco 2023

Respondenten zijn ook gevraagd om een toelichting te geven als ze de lasten niet passend vinden. Van de open antwoorden op deze vragen is een woordcloud gemaakt met de meest voorkomende termen.

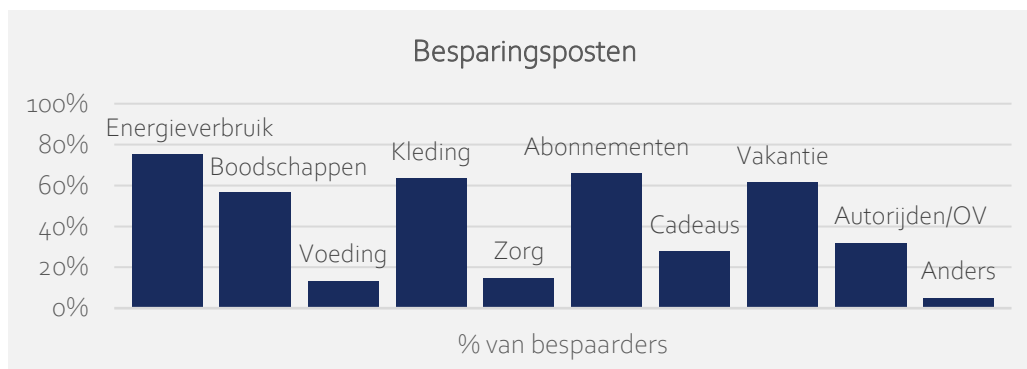

Figuur 6.4 Respons op de vraag: "U geeft aan dat u uw woonlasten niet passend vindt bij de kwaliteit van uw woning. Kunt u dit toelichten?". Bron: Woonlastenonderzoek, Springco 2023

Vaak genoemd is dat de WOZ-waarde van de woning te hoog is. Ook wordt meermaals genoemd dat de isolatie en het onderhoud van de woning slecht is.

Besparing

44% van de respondenten geeft aan te besparen om de vaste lasten, waaronder woonlasten, te kunnen betalen. Onder huurders is dit 61%, onder woningeigenaren 38%. Van de respondenten met een inkomen van minder dan €1500 netto per maand is bijna 70% bezig met besparen.

Figuur 6.5 Respons op de vraag: "Waarop bezuinigt u om de vaste lasten of woonlasten te kunnen betalen?". Bron: Woonlastenonderzoek, Springco 2023

Van de respondenten die zich soms tot zeer vaak zorgen maken, wil het overgrote deel (85%) geen hulp ontvangen. 8% zou dit wel willen maar ontvangt dit nog niet, 5% ontvangt al hulp. Van alle respondenten geeft 4% van de respondenten aan financiële hulp te willen ontvangen maar dat nog niet te krijgen. 7% van de respondenten krijgt momenteel hulp of heeft dat gehad in het verleden. Hiervan ervaart ruim ¾ deze hulp als goed of zeer goed. De ontvangen hulp varieert van advies en ondersteuning vanuit de gemeente of maatschappelijke instellingen, tot een lening van familie.

De respondenten die graag hulp zouden ontvangen noemen verschillende manieren hiervoor. Veelal wordt genoemd dat men graag in contact komt met een instantie die persoonlijk advies kan geven. Meerdere respondenten geven aan dat dit ook gewenst is voor mensen met middeninkomens. Daarnaast wordt vergoeding van de energielasten, onderwijs en huishoudelijke apparaten genoemd.

Figuur 6.8 Respons op de vraag: "Hoe zou u het liefst geholpen worden?" Bron: Woonlastenonderzoek Springco 2023

7. Aanbevelingen en adviezen

In dit hoofdstuk geeft Hiemstra & de Vries een terugkoppeling van de werksessie op 28 november 2023 en de aanbevelingen voor het vervolg.

Terugkoppeling werksessie

In de werksessie deden we een aanzet voor het samenbrengen van de benodigdheden voor een succesvolle aanpak van betaalbaarheidsrisico van woonlasten en energiearmoede:

- Gedetailleerde demografische en topografische inzichten in de kern van het probleem binnen de gemeente.
- Op hoofdlijnen een overzicht van al het beleid, instrumenten en acties die de gemeente, Wold & Waard en andere partners op dit moment inzetten om het probleem tegen te gaan.
- Inspiratie over acties en interventies uit andere regio's.
- Jullie kennis van wat lokaal werkt, wat niet werkt en wat inwoners van Westerkwartier nodig hebben.

Wij zijn van mening dat bovenstaande ingrediënten de potentie hebben om tot een gerichte en succesvolle lokale aanpak te komen. Hieronder doen we daar een aantal aanbevelingen voor.

1. Zorg voor gemeente brede sturing op het thema armoede

Stuur vanuit een overkoepelde visie op alle acties binnen de gemeente Westerkwartier om inwoners met een betaalbaarheidsrisico en inwoners die kampen met energiearmoede te helpen. Leg verbindingen tussen de acties en zie toe op de voortgang.

De data uit het onderzoek van Springco biedt de kans om verder op te verdiepen. Wat betekenen de data voor welk gebied? Hoe effectief zijn de al lopende acties? Zou het effectief kunnen zijn om te werken met een gebiedsgerichte aanpak van (energie)armoede?

2. Breng lokale uitvoerders en ambassadeurs samen in een actieoverleg

Organiseer een periodiek actieoverleg over de aanpak van de resultaten van het onderzoek. Betrek in ieder geval een breed scala aan partners die in de meest urgente gebieden actief zijn. Kom samen tot afspraken over de uitvoering van acties en ontdek en benut koppelkansen.

Tijdens de werksessie kwam het idee op om de bespreking van acties en resultaten te koppelen aan de overleggrems rondom de prestatieafspraken. Wat ons betreft kan het effectief zijn om bestaande overleggen te benutten, maar zorg er wel voor dat alle belangrijke partners aan tafel zitten, ook (en juist) uit de uitvoering.

3. Onderzoek en monitor of wat jullie doen goed genoeg is, en zo niet, pas het instrumentarium aan

In de werksessie leefde de behoefte sterk om te weten of de interventies die jullie op dit moment doen effectief zijn. Hier uitspraken over doen vraagt monitoring. Ons advies is om voor de instrumenten die jullie hebben na te denken hoe je wilt gaan meten of dit effectief is en om hier frequent het gesprek over te hebben. Op deze manier kunnen jullie met elkaar leren van de monitoring en daar waar nodig aanpassingen doen. Ons advies bij de monitoring is: houd het simpel. Movisie¹ heeft in 2019 een handreiking gemaakt voor monitoring met daarbij een handige indeling van informatie: input, activiteiten en output, effect en outcome, en tot slot inwonerservaring.

¹ [Wegwijzer-Monitoring-sociaal-domein 0.pdf \(movisie.nl\)](#)

Julie signaleerden in de sessie al een aantal mogelijke verbetermogelijkheden. Onze aanbeveling is om dit verder te onderzoeken en op basis daarvan de instrumenten aan te passen. De verbetermogelijkheden die tijdens de werksessie aan bod kwamen zijn:

- De benadering die de gemeente hanteert bij reductie van woonlasten ook toepassen bij regelingen in het kader van inkomensregelingen, (bijzondere) bijstand en minimabeleid.
- De witgoedregeling aanpassen zodat meer mensen er gebruik van kunnen maken (bijvoorbeeld mensen met een inkomen van 130% van het sociaal minimum) en het maximumbedrag verhogen zodat ook energiezuinig witgoed kan worden aangeschaft.
- De rekening van de rioolheffing bij de gebruiker in plaats van de eigenaar te leggen, zodat mensen met een laag inkomen kwijtschelding kunnen aanvragen.

4. Vul het lokale instrumentarium waar gewenst aan met voorbeelden uit andere regio's

Tijdens de werksessie presenteerden we een aantal voorbeelden:

- Specifiek energiearmoedebeleid ontwikkelen: Een helder beeld van doelen en beschikbare middelen voor het ondersteunen van huishoudens met energiearmoede kan een belangrijk fundament vormen voor een meerjarige, structurele aanpak.
- Als gemeente collectief (groene) energie inkopen om zo een voordelig tarief aan te kunnen bieden (vergelijkbaar met een collectieve zorgverzekering). De gemeente Haarlem heeft een Lokale en Duurzame Energiemarktplaats² opgezet.
- Duurzaamheidskrediet voor de smalle beurs. Het duurzaamheidskrediet is een goedkope lening bedoeld voor mensen die nergens anders terecht kunnen. In de gemeente Deventer wordt dit aangeboden aan iedereen die het nodig heeft. Tijdens de werksessie vertelde de gemeente dat het duurzaamheidskrediet inmiddels op landelijke schaal wordt mogelijk gemaakt.
- Open een energie- en klimaathuis waar inwoners inspiratie kunnen opdoen, vergelijkbaar met de duurzaamheidsroute waarbij inwoners van de gemeente Westerkwartier hun woning openstelden om te laten zien welke duurzaamheidsmaatregelen er mogelijk zijn.
- Het huishoudboekje³. Het Huishoudboekje is een laagdrempelige voorziening die mensen helpt het eigen budgetbeheer te voeren in een moment van hun leven dat ze wat extra begeleiding goed kunnen gebruiken. Deelnemers van Het Huishoudboekje ontvangen iedere week leefgeld op hun privérekening. Daarbij ervaren ze rust en kijken met optimisme naar een toekomst zonder geldzorgen.
- Vouchers voor isolatie. Subsidie voor woningeigenaren met een laag inkomen om kosten voor isolatie van de woning te dekken. Zoals in Drenthe waar de provincie € 2.500 subsidie geeft voor isolatiemaatregelen⁴.
- Gebouw gebonden verduurzamingsdienst. Constructie waarbij de financiering van de verduurzaming is gekoppeld aan de woning i.p.v. aan de eigenaar. De bouwer financiert de verduurzaming. De woningeigenaar betaalt voor deze dienst maandelijks een bedrag aan de bouwer. Bij verkoop van het huis is er geen restschuld, omdat de dienst gekoppeld is aan de woning.
- Wijkenergiewerks⁵. Energieklussen in de wijk door mensen uit de wijk. Mensen krijgen betaald werk, worden opgeleid en begeleidt naar een reguliere werkgever.

² [20220076811-3-bijlage-2-achtergrond-energiemarktplaats-2.pdf \(haarlem.nl\)](#)

³ [Huishoudboekje – Preventieve budgethulp, voor financiële rust als dat nodig is. \(mijnhhb.nl\)](#)

⁴ [Drenten kunnen subsidie voor isolatie aanvragen - Provincie Drenthe](#)

⁵ [Werk WijkEnergie in jouw wijk? Wij zochten het voor je uit! \(wijkenergiewerk.nl\)](#)

5. Ga intensief aan de slag met het vergroten van het bereik van je instrumenten voor de doelgroep die daar het meest baat bij heeft

De uitdaging waar jullie voor staan gaat in de kern om het beter aansluiten van bestaande en mogelijk nieuwe initiatieven bij de mensen en de buurten die daar het meeste baat bij hebben. Om de aansluiting goed te maken is jullie lokale kennis nodig. Maak onderscheid in wat in welk dorp of gebied aanslaat:

- Wie moet de afzender zijn (de gemeente, of juist niet)?
- Ontzorgen of juist in eigen kracht zetten door initiatieven aan te jagen?
- Van welk sociaal en maatschappelijk netwerk kunnen we gebruikmaken?
- Wie zijn de lokale ambassadeurs?

Maak van deze inzichten gebruik bij de acties die jullie bespreken in het actieoverleg. Wij gaven tot slot nog een aantal denkrichtingen mee om de gedachten te prikkelen bij de concrete aanpak in dorpen en gebieden:

1. Niet acties en maatregelen bedenken die gaan over inwoners, maar samen met inwoners plannen maken. Zie ter inspiratie de Initiatievencoaches van Overijssel⁶.
2. De massaal-er-op-af-methode: bezoek met een groep medewerkers van betrokken stakeholders de gebieden en dorpen om inwoners te bezoeken, naar ze te luisteren en te helpen waar mogelijk: met het aanvragen van hulp, toeslagen, inkomensregelingen, potjeswijzer, verduurzamingsmaatregelen, etc. Woningcorporatie Woonbron doet dit bijvoorbeeld⁷.
3. Snoeien in gemeentelijke regelingen en regelvrij geld geven. *Hoeveel geld gaat er gemoeid met het aanbieden en mogelijk maken van al jullie lokale regelingen, maatregelen en acties? En wat als je dat geld daar niet aan zou besteden, maar regelvrij aan de inwoners zou geven die daar het meeste baat bij hebben?* Zie ter inspiratie de ervaringen van het Kansfonds⁸, het Bouwdepot⁹, of hoe de gemeente Amsterdam de aanvragen voor bijzondere bijstand vergemakkelijkt¹⁰.

⁶ [Initiatievencoach: eerste hulp bij initiatieven - Provincie Overijssel](#)

⁷ [Eerste uitruk Woonbron Brigade groot succes](#)

⁸ [Gewoon geld geven: helemaal zo gewoon nog niet - Kansfonds](#)

⁹ [Home - Het Bouwdepot](#)

¹⁰ [Bijzondere bijstand aanvragen wordt makkelijker - Gemeente Amsterdam](#)

Conclusies

Sinds 2018, ten tijde van het vorige woonlastenonderzoek in de gemeente Westerkwartier, is de financiële situatie veranderd. Ten eerste zorgt de stijging van energieprijzen voor een flinke toename van de energierekening. Dit heeft samen met de inflatie gezorgd voor koopkrachtvermindering bij veel Nederlandse huishoudens. Om de koopkracht te herstellen is de overheid met een pakket aan maatregelen gekomen, waaronder het energieprijzplafond dat van kracht was in 2023.

Woonlasten

- Het gemiddelde besteedbaar inkomen van de bewoners van het Westerkwartier is lager dan landelijk. Met name bewoners van koopwoningen hebben gemiddeld een lager inkomen. Vergeleken met de provincie Groningen is het inkomen van bewoners van Westerkwartier echter vrij hoog.
- De totale woonlasten zijn in de afgelopen jaren ook veranderd en sinds 2018 met ruim €100 per maand gestegen. Met name voor woningeigenaren is dit het geval, de woonlasten zijn voor hen met 19% gestegen. Een groot deel van deze stijging is veroorzaakt door de energieprijzen.
- Door een combinatie van de stijging in inkomen en woonlasten blijft de woonquote van woningeigenaren vrijwel gelijk. Voor huurders is de woonquote zelfs wat afgenomen.

Betaalbaarheidsrisico

- Betaalbaarheidsrisico speelt bij 11% van de bewoners, en bij huurders (20-27%) meer dan bij woningeigenaren (7%). Met name gezinnen in de sociale huurwoningen hebben vaak een risico. In de vrije sector huurwoningen is een betaalbaarheidsrisico vooral veel aanwezig bij alleenstaanden.
- Ouderen hebben minder vaak een betaalbaarheidsrisico dan jongeren. Hoewel het inkomen van ouderen niet hoog is, hebben deze huishoudens vaak lage woonlasten. Veel van de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico ontvangen een uitkering, zoals een bijstand, ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering.
- In zowel de koop- als huursector zien we meer risico in duurdere woningen. Hoewel de inkomens van deze huishoudens vaak hoger zijn, wegen die vaak niet op tegen de hogere woonlasten.
- Met name in Garnwerd, Doezum, Kornhorn, rondom Grootegast en Rodenburg is het percentage huishoudens met betaalbaarheidsrisico hoog.

Energiearmoede

- 10% van de huishoudens in dit onderzoek heeft te maken met energiearmoede. Onder huishoudens die in een corporatiewoning wonen is dit 24%, onder woningeigenaren slechts 6%. In de sociale huurwoningen speelt energiearmoede het meeste bij gezinnen en alleenstaanden. In koopwoningen zijn ook de alleenstaanden vaak een risicogroep.
- Energiearmoede speelt veel onder ouderen. Deze groep geeft een relatief groot deel van het inkomen uit aan energie. Dit komt door een combinatie van gedrag en woningkwaliteit.
- Huishoudens die in goedkopere woningen wonen hebben vaker energiearmoede, dit is zowel bij huur als bij koopwoningen zichtbaar. Daarnaast wordt deze energiearmoede vaker veroorzaakt door de kwaliteit van de woning. Hoewel het probleem zich vaker voordoet onder bewoners van een woning

met een slecht label, neemt de problematiek ook toe in woningen met goede labels. De stijgende energielasten raken ook bewoners van een woning met label A, B of C.

Belevingsonderzoek

- Bijna 1/3 van de aangeschreven personen heeft de vragenlijst voor het belevingsonderzoek ingevuld, dat zorgt ervoor dat de resultaten zeer betrouwbaar zijn.
- Meer dan de helft van de respondenten vindt de woonlasten passend bij het inkomen en de kwaliteit van de woning. Huurders vinden de lasten echter vaak minder passend dan woningeigenaren
- 44% van de respondenten bespaart om de vaste lasten woonlasten te kunnen betalen. Er wordt het meest bespaard op energie, kleding, vakantie en uitjes.
- 7% van de respondenten maakt zich vaak tot zeer vaak zorgen over het betalen van de lasten. Onder huurders is dit percentage twee keer zo hoog, 14% maakt zich vaak zorgen.

Appendix 1 Aanvullende tabellen

1.1 Woonlasten per CBS-buurt

CBS-wijk	CBS-buurt	Aantal HH	% koop	% huur	Besteedbaar inkomen	Huur + servicekosten	Hypotheek/ Vve	Energie	Water	Lokale heffingen
Wijk 00 Grootegast	Doezum	256	78%	22%	€ 4.040	€ 470	€ 440	€ 240	€ 20	€ 50
	Grootegast	1320	61%	39%	€ 3.620	€ 540	€ 360	€ 200	€ 10	€ 50
	Het Peebos	50	97%	3%	€ 4.990	€ 730	€ 580	€ 280	€ 20	€ 60
	Overige Verspr. huizen	72	91%	9%	€ 4.890	€ 580	€ 490	€ 310	€ 20	€ 50
	Sebaldeburen	120	85%	15%	€ 4.100	€ 590	€ 460	€ 260	€ 20	€ 50
	Verspr.h. ten zu. v. Grootegast	105	92%	8%	€ 4.840	€ 440	€ 570	€ 280	€ 20	€ 60
	Verspr.h. ten zu. v. Sebaldeburen	81	85%	15%	€ 4.480	€ 580	€ 500	€ 260	€ 20	€ 60
Wijk 01 Lutjegast	Lutjegast	257	82%	18%	€ 4.070	€ 490	€ 460	€ 250	€ 20	€ 60
	Verspr.h. Lutjegast	131	93%	7%	€ 4.920	€ 740	€ 560	€ 300	€ 20	€ 60
Wijk 02 Opende	Kornhorn	205	77%	23%	€ 3.620	€ 510	€ 420	€ 240	€ 20	€ 50
	Opende-Oost	91	86%	14%	€ 4.510	€ 950	€ 620	€ 260	€ 20	€ 60
	Opende-West	419	70%	30%	€ 3.720	€ 500	€ 350	€ 220	€ 20	€ 50
	Verspr.h. ten zu. v. Opende	350	92%	8%	€ 4.790	€ 540	€ 610	€ 250	€ 20	€ 60
Wijk 03 Oldekerk	Niekerk	544	65%	35%	€ 3.730	€ 520	€ 370	€ 220	€ 20	€ 50
	Oldekerk	343	85%	15%	€ 4.390	€ 520	€ 520	€ 220	€ 20	€ 60
	Verspr.h. Oldekerk	198	96%	4%	€ 5.150	€ 1.180	€ 550	€ 290	€ 20	€ 60
Wijk 04 Leek	Buitengebied ten oo. v. Leek	4				<i>Te weinig huishoudens</i>				
	Buitengebied ten zu. v. Leek	640	86%	14%	€ 5.230	€ 680	€ 810	€ 180	€ 20	€ 60
	Centrum Leek en omgeving	1723	50%	49%	€ 3.120	€ 560	€ 290	€ 190	€ 10	€ 50
	Diepswal	248	90%	10%	€ 5.690	€ 690	€ 880	€ 230	€ 20	€ 60
	Nienoordsrand	146	100%	0%	€ 5.400	€ 0	€ 630	€ 290	€ 20	€ 60
	Rodenburg en omgeving	1706	53%	47%	€ 3.660	€ 600	€ 330	€ 190	€ 10	€ 50
Wijk 05 Zevenhuizen	Bebouwde kom Zevenhuizen	553	74%	26%	€ 3.690	€ 530	€ 420	€ 220	€ 20	€ 50
	Boerenstreek	33	89%	11%	€ 3.970	€ 890	€ 520	€ 290	€ 20	€ 50
	Buitengebied ten no. v. Zevenhuizen	57	97%	3%	€ 7.040	€ 500	€ 1.250	€ 260	€ 20	€ 60
	Buitengebied ten oo. v. Zevenhuizen	53	91%	9%	€ 5.240	€ 470	€ 720	€ 270	€ 20	€ 50
	Buitengebied ten we. v. Zevenhuizen	228	93%	7%	€ 4.980	€ 580	€ 660	€ 280	€ 20	€ 60
	De Haspel	86	95%	5%	€ 4.860	€ 790	€ 530	€ 260	€ 20	€ 60
	Drostinnewijk	79	89%	11%	€ 4.720	€ 470	€ 640	€ 220	€ 20	€ 60
Wijk 06 Tolbert	Bebouwde kom Tolbert	667	70%	30%	€ 3.940	€ 520	€ 440	€ 210	€ 10	€ 50
	Buitengebied Tolbert	165	77%	23%	€ 4.970	€ 580	€ 610	€ 290	€ 20	€ 50
	Sint Maheerdt	923	59%	41%	€ 3.690	€ 530	€ 400	€ 180	€ 10	€ 50

CBS-wijk	CBS-buurt	Aantal HH	% koop	% huur	Besteedbaar inkomen	Huur + servicekosten	Hypotheek/ Vve	Energie	Water	Lokale heffingen
Wijk 07 Midwolde	Bebouwde kom Midwolde	33	90%	10%	€ 5.100	€ 780	€ 700	€ 300	€ 20	€ 60
	Buitengebied Midwolde	78	89%	11%	€ 5.170	€ 580	€ 660	€ 280	€ 20	€ 60
	Pasop	37	98%	2%	€ 5.040	€ 1.850	€ 570	€ 290	€ 20	€ 60
Wijk 08 Lettelbert	Bebouwde kom Lettelbert	32	92%	8%	€ 4.810	€ 730	€ 590	€ 270	€ 20	€ 60
	Buitengebied Lettelbert	25	86%	14%	€ 6.210	€ 700	€ 690	€ 270	€ 20	€ 60
Wijk 09 Oostwold	Bebouwde kom Oostwold	220	79%	21%	€ 4.170	€ 490	€ 530	€ 220	€ 20	€ 50
	Buitengebied-Oostwold	32	95%	5%	€ 4.280	€ 860	€ 560	€ 260	€ 20	€ 50
Wijk 10 Enumatil	Bebouwde kom Enumatil	90	91%	9%	€ 4.160	€ 450	€ 490	€ 230	€ 20	€ 60
	Buitengebied Enumatil	25	97%	3%	€ 4.250	€ 0	€ 440	€ 240	€ 20	€ 50
Wijk 11 Marum	Boerakker	136	89%	11%	€ 4.200	€ 530	€ 530	€ 230	€ 20	€ 60
	De Haar	52	92%	8%	€ 4.740	€ 940	€ 470	€ 340	€ 20	€ 60
	Lucaswolde	62	99%	1%	€ 5.030	€ 330	€ 650	€ 290	€ 20	€ 60
	Marum	2122	66%	34%	€ 4.040	€ 540	€ 440	€ 200	€ 20	€ 50
	Niebert	184	87%	13%	€ 4.970	€ 530	€ 610	€ 280	€ 20	€ 60
	Noordwijk	95	73%	27%	€ 4.090	€ 460	€ 430	€ 240	€ 20	€ 50
	Nuis	259	88%	12%	€ 4.290	€ 550	€ 580	€ 250	€ 20	€ 60
	Verspr.h. in het noordoosten	152	98%	2%	€ 4.750	€ 1.090	€ 710	€ 280	€ 20	€ 60
	Verspr.h. in het noordwesten	63	81%	19%	€ 4.990	€ 1.080	€ 560	€ 300	€ 20	€ 50
Wijk 12 De Wilp	De Wilp (gedeeltelijk)	535	71%	29%	€ 3.720	€ 500	€ 400	€ 220	€ 20	€ 50
	Jonkersvaart	84	94%	6%	€ 4.230	€ 220	€ 530	€ 280	€ 20	€ 60
	Keuningswijk	79	90%	10%	€ 4.810	€ 330	€ 600	€ 290	€ 20	€ 50
	Verspr.h. ten no. v. de Wilp	83	85%	15%	€ 5.240	€ 410	€ 560	€ 310	€ 20	€ 60
	Verspr.h. ten no. v. Jonkersvaart	78	96%	4%	€ 5.280	€ 110	€ 780	€ 280	€ 20	€ 60
	Wilpstervaart	27	94%	6%	€ 5.490	€ 0	€ 760	€ 250	€ 20	€ 60
Wijk 13	Ezinge	311	65%	35%	€ 3.430	€ 470	€ 320	€ 210	€ 10	€ 50
	Feerwerd	77	79%	21%	€ 4.210	€ 430	€ 400	€ 210	€ 20	€ 50
	Garnwerd	155	67%	33%	€ 3.460	€ 490	€ 340	€ 210	€ 10	€ 50
	Verspr.h. Ezinge	130	85%	15%	€ 5.280	€ 650	€ 430	€ 300	€ 20	€ 50
Wijk 14	Brittil	153	95%	5%	€ 5.520	€ 470	€ 740	€ 190	€ 20	€ 60
	Niezijl	181	85%	15%	€ 3.590	€ 460	€ 460	€ 220	€ 20	€ 50
	Noordhorn	529	76%	24%	€ 4.160	€ 560	€ 470	€ 210	€ 20	€ 50
	Verspr.h. Zuidhorn	325	95%	5%	€ 5.100	€ 560	€ 960	€ 190	€ 20	€ 60
	Zuidhorn	2707	74%	26%	€ 4.380	€ 600	€ 600	€ 200	€ 20	€ 50

CBS-wijk	CBS-buurt	Aantal HH	% koop	% huur	Besteedbaar inkomen	Huur + servicekosten	Hypothek/ Vve	Energie	Water	Lokale heffingen
Wijk 15	Grijpskerk	983	69%	31%	€ 3.810	€ 530	€ 360	€ 210	€ 10	€ 50
	Kommerzijl	202	82%	18%	€ 3.620	€ 450	€ 530	€ 200	€ 20	€ 50
	Pieterzijl	65	90%	10%	€ 3.650	€ 430	€ 470	€ 190	€ 20	€ 50
	Verspr.h. Grijpskerk	156	87%	13%	€ 4.850	€ 650	€ 490	€ 290	€ 20	€ 60
	Visvliet	121	78%	22%	€ 3.540	€ 500	€ 340	€ 220	€ 10	€ 50
Wijk 16	Lauwerzijl	54	88%	12%	€ 4.500	€ 400	€ 540	€ 220	€ 20	€ 60
	Niehove	62	93%	7%	€ 3.770	€ 550	€ 450	€ 230	€ 20	€ 60
	Oldehove	494	72%	28%	€ 3.730	€ 520	€ 390	€ 210	€ 20	€ 50
	Overige Verspr.h.	108	88%	12%	€ 5.940	€ 1.100	€ 450	€ 340	€ 20	€ 50
	Saaksum	47	89%	11%	€ 3.850	€ 340	€ 360	€ 220	€ 10	€ 50
	Verspr.h. Ruigezand/Nieuwe Ruigezand	17	96%	4%	€ 4.960	€ 0	€ 460	€ 330	€ 20	€ 50
Wijk 17	Aduard	824	71%	29%	€ 3.870	€ 510	€ 390	€ 200	€ 20	€ 50
	Den Ham	49	90%	10%	€ 4.690	€ 640	€ 470	€ 280	€ 20	€ 60
	Den Horn	74	86%	14%	€ 4.270	€ 520	€ 480	€ 250	€ 20	€ 60
	Verspr.h. Aduard	167	86%	14%	€ 4.740	€ 790	€ 380	€ 320	€ 20	€ 50

Bron: CBS-Microdata 2021, Wold & Waard/Wierden en Borgen 2023, Coelo 2023, Springco 2023

1.2 Betaalbaarheidsrisico en energiearmoede naar wijk en (samengevoegde) buurt

CBS-wijk	CBS-buurt	Betaalbaarheidsrisico		Energiearmoede	
		Aantal	%	Aantal	%
Wijk 00 Grootegast	Grootegast	135	10%	185	13%
	Doezum	35	14%	40	15%
	Sebaldeburen	10	10%	15	12%
	Verspr. h. ten zu. v. Grootegast, Verspr. h. ten zu. v. Sebaldeburen	20	10%	20	11%
	Het Peebos, Overige verspreide huizen	15	13%	15	11%
Wijk 01 Lutjegast	Lutjegast	30	11%	25	10%
	Verspreide huizen Lutjegast	15	13%	20	12%
Wijk 02 Opende	Opende-Oost, Opende-West	60	12%	80	14%
	Kornhorn	25	13%	35	17%
	Verspreide huizen ten zuiden v. Opende	35	10%	35	9%
Wijk 03 Oldekerk	Niekerk	60	11%	70	12%
	Oldekerk	25	7%	30	8%
	Verspreide huizen Oldekerk	20	10%	20	9%
Wijk 04 Leek	Buitengebied ten oosten v. Leek, Centrum Leek en omgeving, Nienoordstrand	215	12%	270	13%
	Rodenburg en omgeving	225	13%	225	12%
	Buitengebied ten zuiden v. Leek, Diepswal	90	10%	20	2%
Wijk 05 Zevenhuizen	Bebouwde kom Zevenhuizen	60	10%	85	14%
	Boerenstreek, Buitengebied ten oo. v. Zevenhuizen, De Haspel, Drostinnewijk	25	10%	15	6%
	Buiteng. ten no. v. Zevenhuizen, Buitengebied ten we. v. Zevenhuizen	35	13%	25	8%
Wijk 06 Tolbert	Bebouwde kom Tolbert	55	9%	70	9%
	Sint Maheerdt	115	12%	95	10%
	Buitengebied Tolbert	20	13%	25	13%
Wijk 07 Midwolde; Wijk 08 Lettelbert	Bebouwde kom Midwolde, Buiteng. Midwolde, Pasop, Bebouwde kom Lettelbert, Buiteng. Lettelbert	25	12%	20	9%
Wijk 09 Oostwold	Bebouwde kom Oostwold, Buitengebied-Oostwold	25	10%	25	9%
Wijk 10 Enumatil	Bebouwde kom Enumatil, Buitengebied Enumatil	10	8%	10	8%
Wijk 11 Marum	Marum	245	11%	245	11%
	Nuis	25	9%	20	7%
	Niebert	25	13%	20	10%
	Noordwijk	10	9%	10	11%
	De Haar, Verspreide huizen in het noordwesten	10	10%	10	7%
	Boerakker, Lucaswolde, Verspreide huizen in het noordoosten.	30	9%	35	9%
Wijk 12 De Wilp	De Wilp (gedeeltelijk)	65	13%	70	12%
	Jonkersvaart, Verspr. h. ten noorden v. Jonkersvaart	20	13%	20	11%
	Keuningswijk, Verspr. h. ten noorden v. de Wilp, Wilpstervaart	15	8%	20	8%
Wijk 13	Ezinge	35	11%	55	17%
	Garnwerd	25	15%	20	13%
	Feerwerd, Verspreide huizen Ezinge	20	10%	30	14%
Wijk 14	Britil, Zuidhorn	230	8%	190	6%
	Noordhorn	45	9%	45	8%
	Niezijl	20	12%	15	9%
	Verspreide huizen Zuidhorn	35	11%	15	4%
Wijk 15	Grijpskerk	90	9%	100	9%
	Visvliet	15	11%	15	12%
	Kommerzijl	20	9%	20	9%
	Pieterzijl, Verspreide huizen Grijpskerk	20	10%	20	9%
Wijk 16	Oldehove	55	11%	50	9%
	Lauwerzijl, Verspr. h. Ruigezand en Nieuwe Ruigezand	10	10%	10	12%
	Niehove, Overige verspreide huizen, Saaksum	25	11%	25	11%
Wijk 17	Aduard	85	10%	85	9%
	Den Ham, Den Horn, Verspreide huizen Aduard	25	8%	25	8%

Bron: CBS-Microdata 2021, Springco 2023

Appendix 2 Aanvullende tabellen belevingsonderzoek

2.1 Achtergrond respondenten

[V1] Hoe ziet uw gezinssamenstelling eruit?

Gezinssamenstelling	# resp.	% resp.
Alleenstaand	427	18%
Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	108	4%
Gehuwd/ samenwonend	1020	42%
Gehuwd/ samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	691	29%
Inwonend bij mijn ouder(s)/verzorger(s)	144	6%
Anders	25	1%
Dat wil ik niet zeggen	8	0%
Totaal	2423	100%

[V2] Wat is uw woonsituatie?

Woonsituatie	# resp.	% resp.
Koopwoning	1614	71%
Huurwoning corporatie	452	20%
Huurwoning particulier	169	7%
Anders	44	2%
Totaal	2279	100%

[V3] Wat is de hoogte van uw maandelijkse hypotheeklast?

Hypotheeklasten	# resp.	% resp.
Minder dan €500 per maand	727	45%
Tussen de €500 en €1.000 per maand	545	34%
Tussen de €1.000 en €1.500 per maand	169	10%
Tussen de €1.500 en €2.000 per maand	36	2%
Meer dan €2.000 per maand	17	1%
Dat weet ik niet/ wil ik niet zeggen	120	7%
Totaal	1614	100%

[V4] Wat is de hoogte van uw maandelijkse kale huur?

Huur per maand	# resp.	% resp.
Minder dan €450 per maand	67	10%
Tussen de €450 en €650 per maand	346	54%
Tussen de €650 en €700 per maand	59	9%
Tussen de €700 en €800 per maand	65	10%
Meer dan €800 per maand	93	15%
Dat weet ik niet/ wil ik niet zeggen	11	2%
Totaal	641	100%

[V5] Hoeveel servicekosten betaalt u per maand?

Servicekosten per maand	# respondenten	%
Minder dan €25 per maand	132	43%
Tussen de €25 en €50 per maand	79	26%
Tussen de €50 en €75 per maand	20	6%
Tussen de €75 en €100 per maand	5	1%
Tussen de €100 en €125 per maand	9	3%
Meer dan €125 per maand	4	1%
Dat weet ik niet/ wil ik niet zeggen	61	20%
Totaal	309	100%

[V6] Hoeveel betaalt u per maand ongeveer aan gas en elektriciteit?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Minder dan €100 per maand	85	13%	257	16%	342	15%
Tussen de €100 en €250 per maand	400	62%	889	55%	1289	57%
Tussen de €250 en €400 per maand	115	18%	327	20%	442	20%
Tussen de €400 en €550 per maand	11	2%	65	4%	76	3%
Tussen de €550 en €700 per maand	5	1%	6	0%	12	1%
Meer dan €700 per maand	0	0%	14	1%	14	1%
Dat weet ik niet/ wil ik niet zeggen	24	4%	56	3%	80	4%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

[V7] Wat is het totale netto-inkomen van uw huishouden?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Minder dan €1.000 per maand	15	2%	8	1%	23	1%
Tussen de €1.000 en €1.500 per maand	141	22%	36	2%	177	8%
Tussen de €1.500 en €2.100 per maand	173	27%	118	7%	291	13%
Tussen de €2.100 en €2.500 per maand	92	14%	132	8%	224	10%
Tussen de €2.500 en €2.900 per maand	73	11%	148	9%	221	10%
Tussen de €2.900 en €3.700 per maand	64	10%	298	18%	362	16%
Tussen de €3.700 en €4.100 per maand	18	3%	184	11%	202	9%
Tussen de €4.100 en €5.500 per maand	20	3%	325	20%	345	15%
Meer dan €5.500 per maand	12	2%	170	11%	182	8%
Dat weet ik niet/ wil ik niet zeggen	35	5%	195	12%	229	10%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

2.2 Beleving woonlasten

[V8_1] Mijn totale woonlasten zijn passend bij mijn inkomen

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Helemaal eens	34	5%	287	18%	321	14%
Eens	176	27%	665	41%	841	37%
Neutraal	227	35%	430	27%	657	29%
Oneens	135	21%	157	10%	292	13%
Helemaal oneens	39	6%	30	2%	69	3%
Weet ik niet	31	5%	45	3%	76	3%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

[V8_2] Mijn totale woonlasten zijn passend bij de kwaliteit van mijn woning

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Helemaal eens	43	7%	309	19%	352	16%
Eens	211	33%	745	46%	956	42%
Neutraal	205	32%	372	23%	577	26%
Oneens	113	18%	125	8%	238	11%
Helemaal oneens	51	8%	21	1%	72	3%
Weet ik niet	18	3%	41	3%	60	3%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

[V9] Zijn er zaken waar u op bezuinigt om uw vaste lasten of woonlasten te kunnen betalen?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Ja	389	61%	606	38%	994	44%
Nee	253	39%	1008	62%	1261	56%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

[V10a] Waarop bezuinigt u om de vaste lasten of woonlasten te kunnen betalen?

Besparen op:	Energie- verbruik	Bood- schappen	Voeding	Kleding	Zorg	Abonne- menten	Cadeaus	Vakantie	Auto/OV	Anders
Genoemd	756	570	134	635	148	660	278	616	320	49
% van bespaarders	76%	57%	13%	64%	15%	66%	28%	62%	32%	5%

[V10b] Op welke manier vermindert u uw energieverbruik?

Energie besparen door	Gasverbruik	Elektriciteitsverbruik	Water	Anders
Genoemd	707	517	352	23
% energiebespaarders	94%	68%	46%	3%

[V11a] Maakt u zich wel eens zorgen dat uw vaste lasten of woonlasten niet kunt betalen?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Nooit, ik maak me geen zorgen	108	17%	636	39%	744	33%
Bijna nooit, ik maak me weinig zorgen	129	20%	424	26%	553	25%
Soms, ik maak me af en toe zorgen	316	49%	476	29%	792	35%
Vaak, ik maak me meerdere keren per week zorgen	46	7%	64	4%	110	5%
Zeer vaak, ik maak me dagelijks zorgen	42	7%	14	1%	55	2%
Totaal	641	100%	1614	100%	2255	100%

[V11b] U geeft aan u wel eens zorgen te maken over het betalen van uw vasten lasten of woonlasten. Zou u hier hulp voor willen krijgen?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Ja, ik zou graag geholpen willen worden	57	14%	23	4%	80	8%
Nee, ik wil niet geholpen worden	300	74%	517	93%	817	85%
Ik word momenteel al geholpen	47	12%	14	2%	60	6%
Totaal	404	100%	553	100%	958	100%

[V12] Heeft u in het verleden wel eens hulp gehad om rond te komen?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Ja	78	16%	23	2%	100	7%
Nee, ik heb geen hulp gehad	399	84%	941	98%	1340	93%
Totaal	477	100%	963	100%	1440	100%

[V13a] U geeft aan momenteel of in het verleden hulp te hebben gehad om rond te komen. Hoe heeft u deze hulp ervaren/ervaart u deze hulp?

	Huur		Koop		Totaal	
	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.	# resp.	% resp.
Zeer goed	42	32%	8	22%	51	30%
Goed	61	45%	19	51%	80	46%
Redelijk	25	18%	6	17%	31	18%
Slecht	4	3%	3	7%	7	4%
Zeer slecht	2	2%	1	2%	3	2%
Totaal	42	32%	8	22%	51	30%

Appendix 3 Begrippenlijst

Basisbegroting: Referentiebegroting van het NIBUD met minimale uitgaven van een huishouden aan levensonderhoud. Dit betreft vaste lasten, huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven.

Betaalbaarheidsrisico: Theoretische berekening. We spreken van een risico wanneer alle verwachte uitgaven samen hoger zijn dan het totale besteedbaar inkomen.

Besteedbaar inkomen: Het netto-inkomen dat een huishouden verdient uit loon, uitkeringen, vermogen en toeslagen

Energiearmoede: Huishoudens met een laag inkomen komen in financiële problemen door de hoge energierekening. Onderscheid in energiearmoede wordt gemaakt door hoge lasten, door woningkwaliteit of door beide.

Energielasten: Totale lasten van gas, elektra en warmte per maand. Eventuele saldering van zonnepanelen is hierin ook meegenomen.

Energiequote: Energielasten ten opzichte van het besteedbaar inkomen.

Netto woonlasten: Totale woonlasten waar de huurtoeslag vanaf is gehaald.

NVMT-budget: Uitgaven uit de basisbegroting plus kleine ruimte voor sociale participatie. Onder sociale participatie verstaan we kosten voor lidmaatschap van verenigingen, vakanties of uitgaan.

Totale woonlasten: Optelsom van huur, servicekosten, gemeentelijke heffingen, energie en waterlasten.

Woonquote: Totale woonlasten ten opzichte van het besteedbaar inkomen.

Appendix 4 Bronvermelding

Gebruikte datasets

Bron	Omschrijving	Datum
CBS	De verdeling van buurten, wijken en gemeentes	2022
CBS-Microdata	Data over huishoudens en woningen binnen het woonlastenonderzoek: inkomen, inkomensbron, huishoudsamenstelling, leeftijd, energieverbruik, woonlasten particuliere huur en koopwoningen	2021 (Indexatie 2023)
COELO	Gemeentelijke heffingen: afval, water, etc.	2020/2023
Wold en Waard, Wierden en Borgen	Data over corporatiewoningen binnen het woonlastenonderzoek: locatie, complexnummer, woningtype, huurprijs, servicekosten, warmtebron, energielabel, energie index, bouwjaar, leeftijd hoofdhuurder	2022/2023
NIBUD en SCP	Basisbegroting en NVMT-budget	2020/2023

Gebruikte bronnen

- CBS. (2023). *Dashboard consumentenprijzen*. Opgehaald van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-consumentenprijzen>
- CBS. (2023). *Monitor Energiearmoede 2020*. Opgehaald van <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2023/04/monitor-energiearmoede-2020>
- CBS/ABF. (2018, 2020). *Lokale Monitor Wonen*. Opgehaald van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/lokale-monitor-wonen>
- Ministerie van Financiën. (2022). *Miljoenennota 2023*. Opgehaald van <https://www.rijksfinancien.nl/miljoenennota/2023/1468764>
- NIBUD. (2023). *Budgethandboek 2023*. Opgehaald van <https://www.nibud.nl/kennis-in-de-praktijk/cijfers-en-rekentools/voorbeeldbegrotingen-en-referentiecijfers/>
- SCP. (2019). *Waar ligt de armoedegrens?*. Opgehaald van Sociaal en Cultureel Planbureau: <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-ligt-de-armoedegrens/>
- TNO. (2023). *Energiearmoede in Nederland in 2022*. Opgehaald van <https://publications.tno.nl/publication/34640439/KjLV5U/TNO-2023-energiearmoede.pdf>

Springco Urban Analytics

Goudsesingel 102
3011 KD Rotterdam
+31 010 3100 877

info@spring-co.nl
www.spring-co.nl

HIEMSTRA & DE VRIES

Hiemstra & de Vries

Stadsplateau 4
3521 AZ Utrecht
+31(0)30 252 3777

info@hiemstraendevries.nl
<https://hiemstraendevries.nl/>